

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Andra Kammaren. N:o 46.

Fredagen den 14 maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Sedan kammaren beslutat att under nästinstundande september månad, då Hans Maj:t Konung Oscar II regerat i 25 år, med anledning deraf till Honom framföra kammarens undersåtliga vördnad och välönskningar genom en deputation, bestående af kammarens talman och vice talman samt tolf bland kammarens öfriga ledamöter, så företogs nu af kammaren val af tolf ledamöter i nämnda deputation; och befunnos efter valsedlarnes öppnande hafva blifvit dertill utsedde:

herr <i>H. Andersson</i> i Nöbbelöf	med 132 röster,
› <i>M. Arhusiander</i>	› 132 ›
› <i>N. Boström</i>	› 132 ›
› <i>J. Johansson</i> i Noraskog	› 132 ›
› <i>P. Pehrson</i> i Törneryd	› 132 ›
› <i>C. Persson</i> i Stallerhult	› 132 ›
› <i>A. Swartling</i>	› 132 ›
› <i>O. Erickson</i> i Bjersby	› 131 ›
› <i>S. von Friesen</i>	› 131 ›
› <i>A. Kihlberg</i>	› 131 ›
› <i>O. Melin</i>	› 131 ›
och › <i>P. G. Näslund</i>	› 131 › .

Vid derefter anställt val af sex suppleanter för de sålunda utsedde deputerade, utsågos dertill:

herr <i>S. M. Olsson</i> i Sörnäs	med 96 röster,
› <i>B. Dahlgren</i>	› 94 ›
› <i>C. A. Andersson</i> i Malmö	› 90 ›
› <i>J. P. Nilsson</i> i Kägglå	› 88 ›
› <i>O. A. Brodin</i>	› 87 ›
och › <i>A. G. Andersson</i> i Himmelsby	› 87 › .

Ordningen mellan de två ledamöter, hvilka till suppleantplatser erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 2.

Efter erinran, att kammarens talman och ledamöter, enligt Kongl. Maj:ts kallelse, nu hade att begifva sig till rikssalen för att mottaga Kongl. Maj:ts svar i anledning utaf åtskilliga, af innevarande Riksdag antagna grundlagsändringar, hemställde herr talmannen, att kammaren ville ajournera detta öfverläggningsplenium till kl. 1 e. m.

Denna herr talmannens hemställan bifölls af kammaren.

Kl. 1 e. m.

§ 3.

Justerades det i kammarens sammanträde den 7 dennes förda protokoll.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången bevillningsutskottets betänkanden n:is 26, 27 och 28.

§ 5.

Till kammarens afgörande förelåg bevillningsutskottets memorial n:o 24, i anledning af återremiss af punkten 2:o) i utskottets memorial n:o 21, angående kamrarnes skiljaktiga beslut rörande allmänna bevillningen.

Utskottet hade i sitt betänkande n:o 19 föreslagit, att 14 § i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Skyldige att, i den ordning här nedan stadgas, utan särskild anmaning på heder och samvete afgifva uppgifter till ledning vid taxeringen äro:

a) egare af fastighet, som i 1 § b) omförmäles, eller sådan innehafvare af dylik fastighet, som enligt 2 § är pliktig att derför erlægga bevillning, så vida för näst föregående är taxeringsvärdet å den eller

de fastigheter, hvilka af honom egas eller med skattskyldighet innehafvas, sammanlagdt uppgått till minst 10,000 kronor;

b) verk eller bolag, som är med Kongl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad eller står under offentlig kontroll;

c) en hvar, som enligt lag är pliktig att föra handelsböcker;

d) skattskyldig, som under nästföregående år uppskattats för eller åtnjutit minst 1,000 kronors inkomst af kapital eller i arrende för fastighet;

e) skattskyldig, som under nästföregående år uppskattats för eller åtnjutit minst 2,000 kronors inkomst af arbete eller af kapital och arbete gemensamt.»

Utaf den sålunda föreslagna lydelsen af nämnda paragraf hade Första Kammaren afslagit inledningen samt momenten a), c), d) och e) men godkänt momentet b), hvaremot Andra Kammaren beslutit, att ifrågavarande lagrum skulle lyda sålunda:

»Skyldige att, i den ordning här nedan stadgas, utan särskild anmaning på heder och samvete afgifva uppgifter till ledning vid taxeringen äro:

a) egare af fastighet eller sådan innehafvare deraf, som i 2 § omtörmäles, så vida för nästföregående år taxeringsvärde af minst 50,000 kronor varit fastigheten åsatt;

b) verk eller bolag, som är med Kongl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad eller står under offentlig kontroll;

c) annan skattskyldig, som under nästföregående år uppskattats för eller åtnjutit inkomst af kapital eller af arbete, eller af begge gemensamt, uppgående till minst 4,000 kronor.»

Utskottet, som ansett dessa kamrarnes beslut, så vidt de voro stridande mot hvarandra, icke kunna afgöras genom gemensam omröstning, hade derefter i memorial n:o 21, punkten 2:o), för Riksdagen anmält, att utskottet funne förevarande fråga hafva förfallit.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag, hade Första Kammaren beslutit att lägga utskottets berörda anmälan till handlingarna, hvaremot Andra Kammaren återremitterat denna fråga till utskottet.

Då Första Kammaren sålunda rörande ifrågavarande ämne fattat definitivt beslut, hemställde utskottet nu till Andra Kammaren,

att kammaren behagade i ämnet fatta beslut.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Collander: Herr talman! Det är ett besynnerligt förhållande med denna fråga. Båda kamrarne stannade i olika beslut. Första Kammaren underkände den meningen, att gemensam votering skulle kunna ega rum om ifrågavarande paragrafer. Andra Kammaren åter godkände icke detta, utan beslöt efter votering att återremittera ärendet till utskottet, naturligtvis för uppsättande af voteringsproposition. När så ärendet återkom till utskottet, hade Första Kammaren beslutat,

att gemensam votering icke fick ega rum, och någon voteringsproposition kunde därför naturligtvis ej uppsättas.

Jag vet under sådana förhållanden ej, hvad man skall yrka, men det är väl bäst att yrka, det saken ej måtte föranleda till någon åtgärd under de förhållanden, hvarunder besluten i kamrarna blifvit fattade.

Herr A. Hedin: Då detta ärende senast var före här i kammaren, framställdes, såsom jag bestämdt kan säga, emedan jag med största uppmärksamhet åhörde, hvad som yttrades, af friherre von Schwerin det yrkande, att kammaren måtte, med ogillande af utskottets uppfattning, att frågan icke skulle kunna afgöras genom gemensam omröstning, återremittera bevillningsutskottets då föredragna memorial för uppsättande af proposition till gemensam votering. Nu utmärker emellertid, efter hvad jag erfarit, protokollsutdraget, sådant det afgått till bevillningsutskottet, ingenting annat, än att kammaren skulle hafva återremitterat utskottets betänkande. Under sådana förhållanden, hvilka jag för min del icke är i stånd att förklara, torde bevillningsutskottets nu gjorda hemställan, att kammaren behagade i ämnet fatta beslut, vara helt annorlunda förklarlig, än den syntes mig, när jag till min stora öfverraskning fick läsa densamma i går eller förgår, och det synes mig nu icke vara någonting annat att göra, än att, med anledning af hvad bevillningsutskottet här hemställt, kammaren förklarar, att den, med vidblifvande af den åsigt, som fick sitt uttryck i friherre von Schwerins yrkande, när detta ärende förra gången behandlades, lägger ifrågavarande återremitterade memorial till handlingarna. Jag får således yrka, att kammaren behagade, med vidhållande af sin uppfattning, att gemensam votering bort ega rum angående den i utskottets utlåtande n:o 21, punkt 2, omförmälda fråga lägga nämnda punkt till handlingarna.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, beslöt kammaren, att med vidhållande af sin uppfattning, att gemensam votering bort ega rum angående den i utskottets memorial n:o 21, punkten 2 omförmälda fråga, lägga nämnda punkt till handlingarne.

§ 6.

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.*

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

I en till bevillningsutskottet hänvisad proposition, n:o 66, hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga ett propositionen bilagdt förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten

och gränstrafiken mellan Sverige och Norge; och hemställde utskottet i föreliggande betänkande:

1:o) att ifrågavarande, af Kongl. Maj:t framlagda förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge måtte af Riksdagen antagas; och

2:o) att Riksdagen dessutom måtte besluta, att, derest Kongl. Maj:t skulle finna, att Sveriges behandling i handels- och sjöfartsförhållanden såsom den af Norge mest gynnade nation i ett eller annat afsevärdt hänseende varder upphäfd, eller motsvarande rättigheter, som i § 2 mom. 2—4 af ofvannämnda förslag medgifvits vid införsel till Sverige, skulle vid införsel till Norge förvägras, Kongl. Maj:t må ega att när som helst förordna, det denna författning delvis eller helt och hållet skall upphävas.

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

Vid utlåtandet funnos fogade reservationer:

af herrar *Stephens, Nisser, af Burén*, friherre *Klingspor* och *Bergendahl*, hvilka yrkat vissa ändringar i §§ 1 och 2 af Kongl. Maj:ts förslag; samt af herrar friherre *von Schwerin, Collander, Fredholm, G. Jansson* i *Krakerud, Lundström, Göransson, Swartling* och *Elis Nilson*, hvilka yrkat, att punkten 2:o) af utskottets hemställan måtte ur betänkandet uteslutas.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

herr friherre von Schwerin: Herr talman, mine herrar! Uti kongl. propositionen n:o 66 har Kongl. Maj:t förelagt Riksdagen ett förslag till förordning angående vissa bestämmelser i fråga om sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge. Såsom herrarne veta, upphör nu gällande mellanrikslag den 13 nästkommande juli. Jag skall icke här i kammaren åter draga fram de strider och meningsutbyten, som gjorde sig gällande, när det var fråga om att fatta beslutet om lagens upphäfvande, som mången kanske då tyckte vara förhastadt och mången kanske än tycker så vara. Ett är dock säkert, nemligen att det är fullkomligt i sin ordning, att något måste göras för att ordna förhållandena, när denna mellanrikslag upphör, ty eljest skulle förhållandet i dessa afseenden mellan Sverige och Norge komma att regleras af gamla författningar, som numera äro högst olämpliga.

Då nu utskottet efter åtskilliga strider och meningsskiljaktigheter kommit till det resultat, att man borde antaga Kongl. Maj:ts proposition oförändrad — och jag för min del anser detta så mycket lämpligare, som Kongl. Maj:ts regerings främste man för två år sedan, då frågan var före, genom sitt tungt vägande ord kanske i väsentlig mån bestämde kammaren att fatta sitt beslut — finner jag det vara

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.*

(Forts.)

fullkomligt i sin ordning, att Andra Kammaren nu antager Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, så att på detta sätt Kongl. Maj:t må få ordna dessa förhållanden och taga ansvaret därför. Men i sammanhang härmed har den meningen velat göra sig gällande — och har äfven gjort sig gällande — inom utskottet, att man till Kongl. Maj:ts förslag borde föga ett tillägg, som skulle lägga i Kongl. Maj:ts hand magten att upphäfva denna förordning — eller hvad vi skola kalla den för — när så behöfs. För min del har jag, i likhet med 7 af mina kamrater inom utskottet ansett, detta tillägg vara alldeles onyttigt och onödigt. Vi kunna vara temligen öfvertygade om, att i vårt broderland icke något kommer att företagas under den tid, denna förordning skulle gälla, nemligen längst till den 15 maj nästa år, som skulle kunna motivera ett sådant upphäfvande. Det kan icke komma i fråga, och därför hafva vi ansett, att ett sådant tillägg vore fullkomligt onödigt och att Kongl. Maj:ts proposition borde antagas alldeles oförändrad.

På dessa grunder, mine herrar, tillåter jag mig att yrka bifall till första punkten af utskottets hemställan och afslag å den andra punkten, i enlighet med den utaf flertalet af utskottsledamöterna från Andra Kammaren afgifna reservationen.

Herr Bergendahl: Herr grefve och talman, mine herrar! Af Kongl. Maj:ts proposition hafva vi erfarit, att vår regering inledt underhandlingar med den norska för åstadkommande af en ny förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga sjöfart och gränshandel, att tillämpas, när den nuvarande mellanrikslagen under instundande juli månad kommer att upphöra.

Man kan visserligen ej säga något om, att Kongl. Maj:t, beträffande sjöfarten, inkommit med proposition i det syfte, som finnes angifvet i föredragna § 1. Då ju förhållandet är sådant, att, om icke en ny förordning härutinnan kommer till stånd Norge efter mellanrikslagens upphörande blir underkastadt de ogynsamma bestämmelser, som finnas intagna i det s. k. produktplakatet af den 10 november 1724, under det att Sverige kommer att njuta förmånen af att blifva behandlad såsom den mest gynnade nation, så ligger det ju i öppen dag, att icke vi svenskar kunna önska, att norrmännen skola komma i en sämre ställning till oss än vi till dem. Det synes mig därför, som sagdt, vara alldeles i sin ordning, att Kongl. Maj:t har framlagt förslag till ordnande af förhållandena i detta hänseende.

Men i likhet med 4 ledamöter af bevillningsutskottet från Första Kammaren, har jag för min del icke kunnat vara med om, att denna första paragraf affattas så, som Kongl. Maj:t föreslagit och utskottet godkänt. Af herr statsrådet och chefs för finansdepartementet anförande till statsrådsprotokollet vid denna frågas behandling inför Hans Maj:t Konungen framgår alldeles tydligt, att underhandlingarna från regeringens sida hafva gällt, att Sverige och Norge skulle ömse-

sidigt komma i förhållande till hvarandra såsom den mest gynnade nation. Godkännande denna uppfattning, hafva vi reservanter ansett, att i stället för att blott skrifva af den nuvarande mellanrikslagens 12 § med de förändringar, som betingas af Norges oansvarighet, borde låta denna 1 § blifva affattad på så sätt, som vi i reservationen angifvit i några kortfattade ordalag, d. v. s. att hvarterda riket skall behandlas såsom den mest gynnade nation. Ty här föreligger ju det förhållandet, att i och med detsamma som denna 1 § antages på så vis, som regeringen föreslagit, komma vi — eller *kunna* åtminstone komma — i en ogynnsammare ställning till norrmännen än norrmännen till oss under det år, denna förordning skall vara gällande. Genom någon traktat förbinda vi oss icke med Norge; Norge ger icke oss någon förbindelse att bibehålla de bestämmelser, enligt hvilka vi nu behandlas såsom den mest gynnade nation, under det att vi deremot binda vår handlingsfrihet i förevarande afseende. Vi reservanter hafva därför ansett oss böra hemställa till Riksdagen, att denna § skall affattas på så vis: Norge skall för sin handel och sjöfart på Sverige i alla afseenden åtnjuta behandling såsom den mest gynnade nation, så länge enahanda förmån från Norges sida kommer Sverige till del, eller till dess öfverenskommelse om annan ordning blifvit träffad.

Jag tillåter mig emellertid, herr grefve och talman, icke att med afseende å förevarande paragraf göra något yrkande. Jag har endast ansett mig såsom reservant böra för kammaren påpeka, att ett antagande af denna reservation med paragrafen så affattad, som vi reservanter tänkt oss densamma, i alla afseenden vore bättre än att antaga den af Kongl. Maj:t föreslagna formuleringen.

Beträffande deremot § 2, kommer jag, herr grefve och talman, att framställa yrkande om bifall till den andra af herr Stephens, mig med flera afgifna reservationen.

Om nu den fråga, som i § 1 afhandlas uti mycket vidsträckt mån berörer Norge, så beröres deremot Norge endast i ringa grad af den, hvarom § 2 handlar, som afser den s. k. Formansforslingen, och hvilken paragraf motsvaras af § 4 i mellanrikslagen; ja, det finnes många, som påstå, att Norge icke alls intresserar sig för dennas bibehållande, och har jag från säkert håll, från svenska ledamöter i den nu mera upplösta eller åtminstone ej arbetande s. k. mellanrikslagskomitén erfarit, att underhandlarne från Norge icke i minsta mån velat fästa sig vid, huru vi i detta fall vilja ordna vår gränshandel, och att de förklarar, att detta icke berör Norge, utan uteslutande Sverige, hvadan de icke vilja lägga sig i, huru vi härutinnan ordnade våra angelägenheter. Under sådana förhållanden torde det hafva fog för sig att betrakta denna fråga såsom en uteslutande svensk fråga.

Förut vid flera tillfällen har inom Riksdagen, då mellanrikslagen der förekommit till behandling, under då förda diskussioner från flera håll framhållits olägenheten af den s. k. Formansforslingen. Jag

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Swe-
rige och
Norge.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)

har därför ej anledning att i någon vidsträckt mån yttra mig om densamma, utan jag skall inskränka mig till att uppläsa, hvad Riksdagen år 1895 i sin skrifvelse n:o 72 till Konungen yttrade angående formansforslingen. Denna skrifvelse är intagen i reservationen och lyder sålunda:

»Många och välgrundade anledningar till klagomål från svensk sida har ock tillämpningen af de upprepade gånger och senast år 1890 ändrade bestämmelserna i lagens 4 § rörande gränstrafiken lemnat, i ty att medgifvandet af tullfrihet enligt ifrågavarande § visat sig kunna, trots lagens uttryckliga förbud, i stor utsträckning tillgodogöras för införsel i handelsafsigt. Sådana missbruk, befordrade genom den i hög grad utvecklade landthandeln vid gränsen, måste naturligtvis komma att ökas i samma mån, som de svenska tullsatserna höjas utöfver de norska, och införseln följaktligen lemna tillfälle till vinst på tuldifferensen. Också har, efter den i början af innevarande år vidtagna tullförhöjningen för malen och omalen spanmål, den tullfria importen af mjöl från Norge jemlikt ifrågavarande 4 § i anmärkningsvärd grad tilltagit. Enligt införskaflade uppgifter från gränsbevakningen öfverfördes sålunda tullfritt jemlikt ifrågavarande § ensamt på gränsen till Elfsborgs, Vermlands och Kopparbergs län under månaderna januari - mars innevarande år 677,866 kilogram malen spanmål, under det att motsvarande import för samma månader år 1894 icke uppgick till mera än 181,888 kilogram.»

Och enligt den statistik, som vi hafva från åren 1894 och 1895, visar denna införsel för hela år 1894 en siffra af 1,338,825 kilogram, under det den för år 1895 ökats till 2,939,738 kilogram.

Riksdagen framhåller derefter i samma skrifvelse nödvändigheten af »att föreskrifterna om den s. k. Formansforslingen måste ändras till förekommande af sådana missbruk som dem, hvartill *nu gällande* stadganden i detta ämne gifvit anledning.»

Vi reser vanter, som i allt dela denna Riksdagens uppfattning år 1895, hafva därför i vår reservation hemställt, att denna s. k. Formansforsling skulle helt och hållet upphöra, dock med undantag för de delar af vårt land, som vi på grund af särdeles ogynnsamma kommunikationer funnit böra vara berättigade att, så länge dessa förhållanden råda, intaga en undantagsställning.

Vi hafva dock ej funnit anledning att hemställa om tullfrihetens tillämpning för de högre quantiteter, som Kongl. Maj:t föreslagit beträffande dessa orter, hvilka, enligt vårt förslag, äro precis samma landsdelar, som Kongl. Maj:t föreslagit skulle åtnjuta förmånen af större tullfri införsel, utan vi hafva tänkt oss, att de af Kongl. Maj:t föreslagna lägre quantiteterna skulle der tillämpas, dock med det undantag, af hvad de gälla spanmål, omalen och malen, som Kongl. Maj:t föreslagit till fyratio och tjugufem kilogram, under det vi önska, att quantiteten skall bestämmas till ett hundra kilogram för så väl malen som omalen spanmål.

Detta med afseende å första momentet af nämnda paragraf. Beträffande öfriga moment hafva vi visserligen för vår del funnit oss kunna vara med om desamma, ehuru vi varit mycket tveksamma. I synnerhet gäller detta tredje momentet, som vi helst skulle velat hafva helt och hållet uteslutet ur denna förordning. Dessutom hafva vi i fråga om femte momentet gjort en liten ändring, i det att vi insatt ordet »skall» i stället för ordet »eger», så att momentet skulle lyda: »Till förekommande af missbruk *skall* generaltullstyrelsen eller i särskildt fall tullmyndighet vid gränsen meddela de närmare kontrollföreskrifter, som kunna anses erforderliga».

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
furten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

Nu har man inom utskottet sagt: »hvarför motsätta sig detta Kongl. Maj:ts förslag, hvartill skall det tjena? Det är ju blott ett provisorium på ett år». Ja, mine herrar, detta är visserligen sant. Men jag tänker, att, om Riksdagen godkänner dessa provisoriska bestämmelser, regeringen kan komma att vid blifvande underhandlingar med Norge om ny mellanrikslag, på grund af ett Riksdagens beslut i den rigtning, utskottet föreslår, i förslag till mellanrikslag intaga dessa bestämmelser, hvilka, jag upprepar det, icke böra tillämpas annat än för de af Kongl. Maj:t undantagna landsdelarne. Deremot tycker jag, att under det år, som detta provisorium skulle gälla, konsumenterna i de sydligare gränsprovinserna gerna kunde vänja sig att konsumera svenska varor i stället för norska.

Herr greffe och talman! Jag tillåter mig således icke att göra något yrkande i afseende på § 1. Med afseende å § 2 deremot upprepar jag mitt yrkande om bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Erickson* i Bjersby, *Petersson* i Boestad, *Jönsson* i Gammelstorp, *Grundell* och *Andreasson*.

Herr Collander: Herr talman, mine herrar! Det sätt, hvarpå utskottet i sitt betänkande behandlat den af Kongl. Maj:t afgifna propositionen i detta ämne, är i mera än ett hänseende märkligt. När det gäller att värna om svenska undersåtars förmåner, kan man icke låta bli att, på sätt utskottet gjort, särskildt i andra punkten, söka gifva uttryck åt sitt missnöje med unionen, ett missnöje, som tog sig uttryck i de motiv, som förelågo hos mer än en, då det var fråga om att uppsäga mellanrikslagen. Man ser nu, att man ej kan komma till något positivt resultat, men man önskar ändock att, om möjligt, gifva uttryck åt sitt missnöje.

Den föreliggande saken synes mig vara mycket enkel. Då Riksdagen beslutat uppsäga mellanrikslagen och således den 13 nästkommande juli nya förhållanden inträda, har Kongl. Maj:t naturligtvis bort taga i betraktande de två saker, hvarom nu är fråga, nemligen först och främst sjöfarten, med afseende hvarå det för oss svenskar icke blir någon förändring efter den 13 juli, så vida icke i Norge fattas något nytt beslut, i det att efter nu gällande författningar i Norge vi få derstädes åtnjuta samma förmåner som hittills. Deremot veta vi

*Röran:ie
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

väl af hvad Kongl. Maj:ts framställning gifvit vid handen, att i och med upphörandet af mellanrikslagen ett motsatt förhållande inträder beträffande norrmännens ställning här i Sverige.

Nu hemställer jag, om någon af oss skulle vilja åtnjuta dessa förmåner i Norge och ändock icke medgifva norrmännen samma ställning här. Nej, så orättfärdig kan jag icke tro, att den svenska Riksdagen skulle vara. Det kan icke vara mer än ett tal om, att Kongl. Maj:ts förslag skall bifallas. Vi vilja väl icke åtnjuta förmåner af broderlandet och icke gifva lika godt igen.

Den andra punkten i Kongl. Maj:ts förslag rör den svenska gränsbefolkningen. Denna svenska gränsbefolkning har under lång tid åtnjutit lättnader vid förskaffandet af sina förnödenheter, i det att den icke behöft betala tull å vissa quantiteter varor, införda under vissa förhållanden. Dessa lättnader hafva betingats af två omständigheter, nemligen dels svårigheten mångenstädes vid denna långa gräns att på annat sätt skaffa sig förnödenheter än att gå öfver gränsen till någon plats, der sådana kunna köpas, dels ock att man icke velat uppamma ett sådant ondt, som lagbrott genom smuggling medför. Då mellanrikslagen upphör att gälla den 13 juli i år och således i denna lag stadgade bestämmelser om gränshandeln träda ur kraft, måste det ju vara angeläget för oss att kunna bereda våra egna landsmän längs gränsen, om icke samma lättnader, som de hittills åtnjutit, så dock åtminstone några lättnader. Detta har ej med tullsystemet i ena eller andra landet att göra, det är endast fråga om lättnader för gränsbefolkningen.

Hvad har nu Kongl. Maj:t gjort i föreliggande proposition? Icke hvad jag för min del skulle önskat, eller att han föreslagit, *det samma förmåner, som nu under långa tider åtnjutits af gränsbefolkningen, fortfarande skulle tillkomma dem*, till dess en ny traktat emellan Sverige och Norge kunde träffas. Nej, Kongl. Maj:t har gjort en inskränkning. Han har föreslagit, att *den* del af gränsen, derifrån det klagats öfver, att de nu beviljade lättnaderna voro för små, Funäslinien, om jag så får beteckna den, skulle få icke några *större* lättnader än för närvarande, såsom representanten för denna trakt gång efter annan motionerat om, utan helt enkelt *samma* förmåner, som befolkningen derstädes nu får tillgodonjuta. Men för den öfriga delen af gränsen har Kongl. Maj:t *nedsatt* dessa lättnader i gränshandeln till ungefär de quantiteter, som föreslagits af de utaf regeringarna i båda länderna utsedda komiterade för underhandlande om ny mellanrikslag. Alltså har Kongl. Maj:t föreslagit en inskränkning i nu gällande lättnader för större delen af gränsbefolkningen.

Det borde nu, tycker man, lätt kunna inses och förstås af hvarje man, som dömer opartiskt och utan förutfattade meningar, att detta är två nödvändiga saker: att gifva Norge samma förmåner beträffande sjöfarten, som Norge ger oss, och att bereda vår svenska gränsbefolkning samma lättnader, som den under lång tid fått åtnjuta. Men, säger man från utskottets flertals sida, detta skola vi gå in på

i första punkten, då vi bifalla Kongl. Maj:ts förslag, men i viss mån skola vi i andra punkten taga det tillbaka. Ty der blir det, säger man, fråga om, huruvida Norge fortfarande vill dels låta svenska fartyg åtnjuta de förmåner, de nu hafva, och icke deri göra någon ändring, dels medgifva sina norska undersåtar samma förmåner, som svenskarne efter Kongl. Maj:ts förslag skulle erhålla efter den 13 juli, ehuru detta naturligtvis icke är något, som rör oss, utan är en sak, hvarom det är *Norges ensak* att besluta, så nöjer man sig icke dermed, utan säger. att derest Norge beträffande dessa handels- och sjöfartsförhållanden skulle under den tid, Kongl. Maj:t förutsatt göra någon ändring, skulle Kongl. Maj:t ega rätt att stryka dessa medgifvanden, hvilkas antagande Kongl. Maj:t nu föreslagit. Kan man egentligen tänka sig någonting orimligare? Här är icke fråga om någon traktat, något nytt aftal med Norge, utan Kongl. Maj:ts proposition afser uteslutande sådant, som rör Sverige allena, för sig sjelft beslutande. Således är icke tal om, att vi skulle få något officiellt medgifvande från Norges sida; vi besluta sjelfständigt, och vårt beslut gäller endast, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, till den 15 maj, så vida icke Riksdagen dessförrinnan fattat annat beslut.

Nu är ju Sverige för sin del, protektionistiskt som det för närvarande är, naturligtvis ytterst angeläget om en sak: att icke någon inblandning från Norges sida må kunna ske, att Sverige må *hafva frihet öfver sin tulltaxa*. Således, om Sverige vill införa differentialsystemet, vill ändra sin tulltaxa, vill man icke i Sverige. att Norge skall hafva någon inverkan derpå, så att någon påföljd deraf kan uppstå. Men just från detta håll vill man hindra Norge att få frihet öfver sin tulltaxa; man vill, som det heter, »hålla i båda ändarne af bukten»; man vill icke medgifva den andra parten någon rättvisa. Men det är icke mer än rimligt, att, då man sjelf begär frihet öfver sin tulltaxa, man ock medgifver andra länder samma förmån. Således, vill Norge införa differentialtullar, få vi finna oss deri och inleda underhandlingar med hänsyn dertill, men icke skall detta vara orsaken till, att dessa lättnader för gränsbefolkningen och dessa lättnader i afseende på sjöfarten för norrmännen i Sverige skola minskas — det vore orättfärdigt.

Herr Bergendahl talade nu mycket om, att man icke skulle gå så långt, som Kongl. Maj:t föreslagit i beviljandet af lättnader, utan att man åtminstone i vissa delar kunde umbära dem och vänja sig vid det nya tillståndet att hafva en tullgräns. Ja, herr Bergendahl, den saken kan ju låta bra från ensidig ståndpunkt. Men vi må komma i håg, att den depravation, som man uppammar längs gränsen — ty då befolkningen, som under långa tider haft dessa lättnader i fråga om förvärfvandets af sitt dagliga bröd, beröfvas dessa helt plötsligt, förleddes den till lagbrott — är långt värre än den omständigheten, att några kilogram råg och mjöl komma öfver gränsen utan att tull derför erfordras.

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sre-
rige och
Norge.

(Forts.)

Herr talman! På grund af hvad jag anfört, vill jag yrka bifall till utskottets betänkande med afseende på första punkten. Dock måste jag för min del ogilla en del af den motivering, utskottet använt; minoriteten fick finna sig deri, att denna motivering införts. Jag vill uttala en protest emot det, som utskottet talar derom, att minderåriga icke skulle få föra någonting öfver gränsen etc. Jemte det jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag i första punkten, anhåller jag att få yrka afslag derpå i andra punkten.

I detta yttrande instämde herrar *Bromée, Norberg, Nordin i Hamnerdal, Olsson i Åsak, Eriksson i Elgered, Olsson i Kyrkebol, Broström, Hammarström, Melin och Darin.*

Herr Fredholm: Då frågan om mellanrikslagens upphörande var före i början af denna riksdag, kunde jag ej invägga mig i förhoppningen om, att man skulle kunna få någon ny mellanrikslag till stånd. Det var därför, jag i en reservation framhöll nödvändigheten af, att man, när mellanrikslagen upphörde, skulle vara på det klara med, hvad man då, beträffande våra egna förhållanden, skulle göra för att minska olägenheterna af mellanrikslagens upphörande till det minsta möjliga. Det är i detta ärende, som Kongl. Maj:t nu framlagt proposition. Och Kongl. Maj:t har med denna icke afsett något annat än att i vissa delar bibehålla det närvarande tillståndet, åtminstone till nästa riksdag.

Med hänsyn till det sätt, hvarpå Kongl. Maj:t i sin proposition förverkligat sin afsigt att så litet som möjligt rubba bestående förhållanden, finner jag Kongl. Maj:ts tillvägagående fullt korrekt. Inga större ändringar äro vidtagna, inga nyheter föreslagna, utan man håller sig till det gamla, bestående — dock med undantag af några mindre ändringar i 2 §, hvarom jag sedan skall tala. I följd häraf har Kongl. Maj:t i sitt förslag till förordning så godt som oförändradt bibehållit ordalydelsen af de bestämmelser, som förut varit rådande. Men då det i 1 § i mellanrikslagen står, att det *ena* rikets fartyg och båtar må ock inom det *andra* rikets område idka fraktfart, är det tydligt, att, alldenstund den här föreslagna förordning skall gälla endast för Sverige, ordalydelsen i detta stycke måste ändras på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, nemligen att *norska* fartyg och båtar må ock inom *svenskt* område idka fraktfart. Det är af sådan anledning, ändringen kommit till stånd, en ändring, hvilken, som sagdt, nödvändiggjorts deraf, att denna förordning skall gälla endast för Sverige, under det att mellanrikslagen var en ömsesidig öfverenskommelse mellan Sverige och Norge.

Emellertid är det tydligt, att genom denna redaktionsförändring gått förlorad den reciprocitet, som ligger i sjelfva ordalydelsen »det ena riket må i det andra» o. s. v. Att denna reciprocitet genom den företagna redaktionsförändringen gått förlorad, det har man inom utskottet framhållit som en afsevärd olägenhet. För min del skulle jag

visserligen kunnat vara med om att göra något sådant tillägg till de föreslagna stadgandena i 1 §, så att dessa blefve gällande endast så länge reciprocitet åtnjötes i Norge. Men då det är ganska svårt att formulera ett sådant tillägg, så att det kommer att stå i full öfverensstämmelse med sjöfartslagstiftningen i sin helhet, ansåg jag det vara klokast att låta det bero vid hvad Kongl. Maj:t föreslagit, förnämligast därför, att denna förordning icke kommer att hafva annan än provisorisk giltighet.

Kongl. Maj:t har nemligen föreslagit, att förordningen skall gälla till och med den 15 maj 1898, »der icke annorlunda stadgas». Men då annorlunda icke kan stadgas utan riksdagens medgifvande, kommer denna förordning att åtminstone gälla till nästa riksdags början. Dervid må likväl tagas i betraktande, att då det i 1 § endast är fråga om sjöfartsförhållanden, och då förordningen icke träder i kraft förrän den 13 juli, så kan det hända, att den 1 § faktiskt upphör att kunna tillämpas redan i december månad; och då är det således endast för ungefär 5 månaders tid, hvarom här i denna § är fråga att stadga.

Att, såsom herr Bergendahl och hans medreservanter vilja, söka i 1 § åstadkomma en reciprocitetsbestämning på sätt reservanterna föreslagit, det låter sig icke göra på grund af det föreslagna stadgandets form, hvilket innebär icke blott en redaktions-, utan äfven en sakförändring; i följd hvaraf tillägget icke står tillsammans med paragrafens öfriga bestämmelser. Ut i den af Kongl. Maj:t föreslagna paragrafen står, att norska fartyg skola här i riket såsom *inhemska* behandlas; herr Bergendahl och hans medreservanter yrka deremot, att Norge skall här åtnjuta behandling såsom *den mest gynnade nation*. Men det är olika saker, dessa två, ehuru skilnaden visserligen icke är stor. Man kan därför icke i början af paragrafen stadga, att norska fartyg skola behandlas såsom inhemska och sedan i slutet säga, att Norge skall åtnjuta behandling såsom den mest gynnade nation. Inhemska fartyg hafva nemligen rättighet att idka trafik mellan alla hamnar och lastageplatser på rikets sjöar och floder äfven mellan sådana, som icke äro stapelstäder. De mest gynnade nationers fartyg få deremot icke gå på våra sjöar och floder annat än till stapelstäder. Skilnaden är, som af det nämnda framgår, icke stor. Men när man skrifver en författning, skall man skrifva den så, att bestämmelserna icke strida mot hvarandra, och därför kan man icke lägga till ett sådant slutstycke till 1 § som det, reservanterna föreslagit.

Hvad nu beträffar den 2 §, hafva reservanterna äfven deri föreslagit en ändring. Den tanke, som med afseende å denna 2 § ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition, är denna: då man klagat så mycket öfver denna gränshandel mellan Sverige och Norge, så har Kongl. Maj:t gått härutinnan framställda önsknningar till mötes i så måtto, att denna gränshandel inskränkts mer än förut. Denna inskränkning har vunnits derigenom, att gränsen delats i två delar: en del, der trafiken är försvårad derigenom, att afstånden äro mycket

Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.

(Forts.)

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

stora och kommunikationerna obehägnade, samt en annan del, der trafiken är lättare, derigenom att afstånden äro mindre och kommunikationerna mera behägnade. Med afseende på den förra delen har Kongl. Maj:t bibehållit de varuquantiteter, som för oföflig införsel förut varit gällande; och i dessa trakter inträder således icke genom mellanrikslagens upphörande någon ändring i nu rådande förhållanden. Men med afseende på den andra delen af gränsen har Kongl. Maj:t minskat de quantiteter, för hvilka tullfrihet lagligen bör åtnjutas; Kongl. Maj:t har emellertid dervid icke gått till väga efter något slags godtycke, utan antagit de quantiteter, som de svenska och norska underhandlarne föreslagit såsom nödvändiga för trafiken öfver gränsen.

Det synes mig således, som om Kongl. Maj:ts förslag skulle i denna del vara tillfredsställande utredd.

Att nu, såsom reservanternas föreslagit, vilja inskränka de till införsel lofgifna varuquantiteterna vid samfärdsel öfver gränsen i de svårtrafikerade trakterna, det är att på ett betänkligt sätt rubba förhållandena, sådana de nu äro, att rubba dem för en tid af ett halft år eller något mer, och detta utan att man något närmare undersökt, huru en sådan rubbning kan komma att verka. Ett sådant förfaringsätt synes mig vara i högsta grad oklokt.

Då jag således, såsom jag redan förut sagt, icke kan finna, att den kongl. propositionen inför några egentliga nyheter, utan endast har till uppgift att bevara de rådande förhållandena så länge, tills man kan med Norge uppgöra om ett nytt definitivt aftal, en handels- och sjöfartstraktat, sådan som vi hafva med andra länder, och hvilken traktat skulle kunna sättas i stället för den nu upphörda mellanrikslagen, och då jag anser, att man bör kunna hysa någon förhoppning om, att ett sådant slags öfverenskommelse skall kunna träffas till nästa riksdag, så att man då kan taga frågan under förnyad behandling och göra det i den definitiva form, den sedermera bör ega, så gör allt detta, att jag för min del obetingadt måste tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, d. v. s. till hvad utskottet i sitt betänkande har yrkat under punkt 1.

Nu ville emellertid utskottsmedlemmarna från Första Kammaren hafva ett tillägg till denna hemställan. Oaktadt de inom utskottet medgäfvit, att man under nu rådande förhållanden icke gerna kunde göra någonting annat än att lemna sitt bifall till den kongl. propositionen, så ville de i alla fall icke lemna detta obetingadt. Tillägget, hvilket innehålles i punkt 2 af utskottets hemställan, afser att häfda principen om reciprocitet.

För att nu först säga ett par ord om den formulering, som utskottsmajoriteten gifvit åt detta tillägg, så kan jag för min del, äfven om jag skulle gilla sjelfva saken, ändock icke godkänna den här föreslagna formuleringen. Det står nemligen i denna punkt 2, att Riksdagen dessutom måtte besluta, att, derest Kongl. Maj:t skulle finna, att *Sveriges behandling* i handels- och sjöfartsförhållanden sasom den af Norge mest gynnade nation i ett eller annat afsevärdt hänseende *varder*

upphäfd — — — etc. Icke kan väl det sätt, hvarpå Norge behandlar oss, göras till föremål för Riksdagens beslut i annan form än beträffande de i lag stadgade bestämmelserna för denna behandling. Det är således bestämmelserna för behandlingen och icke behandlingen själf, som kunna antagas eller upphävas, och man kan således omöjligen bibehålla en formulering sådan som den föreslagna, äfven om man för öfrigt skulle vilja gifva sitt erkännande åt den tanke, som der sökt finna ett uttryck.

Men det synes mig derjemte vara fullkomligt obehöfligt att för tillfället ingå på frågan om, huru man rätteligen bör stadga för att åt oss bevara reciprocitet i förhållande till Norge. Detta är en vidtomfattande och delikat fråga, som nog torde kräfvä en mycket mer omsorgsfull utredning och längre tid än den, som utskottet nu haft till sitt förfogande, då det skolat granska den föreliggande kongl. propositionen. Det synes mig derjemte onödigt att nu tala något derom, ty jag föreställer mig, att ingen af herrarne kan tänka sig, att man skulle i Norge under tiden till nästa riksdag vidtaga andra åtgärder mot Sverige än sådana, som blifva en följd af mellanrikslagens upphörande, eller att man angående det behandlingssätt, svenska fartyg röna i Norge, skulle ställa Sverige i en ogynsammare ställning, än hvad man der medgifver andra länder. Då jag för min del anser högst oklokt att i en fråga, sådan som denna, inlåta sig på hvad som är onödigt eller som kan missförstås, yrkar jag för den skull afslag på andra punkten i utskottets betänkande.

Då jag detta gör, och jag tillika hyser den förhoppningen, att Riksdagen skall antaga, hvad Kongl. Maj:t i sin proposition hemställt, samt jag likaledes är förvissad om, att åtminstone Andra Kammaren skall afslå, hvad utskottet uti punkten 2 hemställt, så blir deraf en följd, att den motivering, som föregår utskottets hemställan, måste få en helt annan form, än den nu har. Utan att närmare ingå på, huru den bör vara beskaffad, vill jag i alla fall framhålla nödvändigheten af, att med afseende på motiveringen här göres ett uttalande, på det att icke något af denna skall i strid med de fattade besluten komma in i den skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvilken Riksdagen till svar å den kongl. propositionen skall afgifva.

Herr talman, jag tillåter mig på grund af det anförda att yrka bifall till utskottets hemställan i första punkten och afslag på hvad utskottet föreslår i andra punkten samt yrkar derjemte på ogillande af utskottets motivering.

Herr Jansson i Taberg instämde med herr Fredholm.

Herr Anderson i Lydde: Jag har begärt ordet endast därför, att jag vill hafva i dagens protokoll antecknad, att jag icke kan yrka bifall till utskottets förslag i denna fråga.

Jag har ej kunnat vara med om hvarken det förslag, som utskottet, eller det, som reservanterna kommit till, angående beviljande af för-

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

måner i sjöfartshänseende åt norrmän. Jag anser det nemligen origtigt att bevilja dem förmåner, som de anse vara så litet värda, att de icke tycka det vara mödan värdt, att underhandla om dem, fastän från vederbörande här i riket framställts förslag dertill.

Hvad gränshandeln beträffar, anser jag, att den i alla tider varit ett smuggeri, så i smått som stort; det har bedrifvits af alla de i gränstrakterna boende, och jag anser, att de s. k. handlandena bedrifvit det icke minst. Att myndigheterna der skulle kunna kontrollera i hvad afsigt dessa varor införas, anser jag, snart sagdt, falla utom möjlighetens gräns. Detta smuggeri — såsom jag tillät mig nämna det — har i dessa trakter blifvit en sådan vana, att man kan säga, att det numera nästan blifvit ett behof. Men, mine herrar, när detta behof är ett orätt, så anser jag, att det bör bortskaffas.

Nu hafva ju norrmännen på framställt förslag om underhandlingar rörande gränshandeln svarat, att de hafva under utarbetning en ny tulltaxa, hvori differentialtullsystemet kommer att tillämpas, och det tror jag väl, att de i hufvudsak då komma att tillämpa emot oss.

Med anledning af allt detta, anser jag, att vi böra dröja både med att bevilja norrmännen förmåner i sjöfartshänseende och att inlåta oss på den nu föreliggande gränshandelsfrågan, till dess norrmännen sjelfva anse det vara skäl att derom med oss ingå i underhandlingar.

Herr talman! Med stöd af hvad jag nu uttalat skall jag anhålla att få yrka afslag på utskottets hemställan så väl i punkten n:o 1 som i punkten n:o 2 och på reservanternas förslag i sin helhet äfvensom Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Persson i Rinkaby: Då man vid en föregående riksdag beslöt mellanrikslagens uppsägning, gjorde man väl icke detta i den förväntan, att sådana förhållanden skulle komma att inträffa, som nu skett. Regeringen fick sig emellertid anförtrödt att söka utröda hit-hörande förhållanden, och vi hafva nu fått besked om resultatet af arbetet i den komité, som blef tillsatt för att utreda dessa förhållanden.

Ett yttersta försök har Kongl. Maj:t nu gjort för att få handelsförhållandena på gränsen ordnade, men äfven detta försök synes nu icke falla Riksdagen i smaken. Det är underliga förhållanden, som inträffa, och man kan näppeligen begripa, hurusom Riksdagen den ena dagen kan vilja gifva Konungen ett särskildt förtroende i sådana finansiella frågor, som röra riksbankens skötsel och dylikt, men en annan gång, när det rör sig om en fråga, sådan som denna, hvilken man tycker mera böra bero på regeringen sjelf, är rädd för att lemna så stor magt åt Konungen, den Konung, hvars valspråk är »Brödrafolkens väl», och hvars kronas vackraste klenod är unionens stadgande och sammanhållning. Åt denne Konung vill man icke anförtro reglerandet af en sak, som skulle gälla blott till den 15 maj nästa år! Hvad är det då för stora underverk beträffande gräns- och tullförhållanden, som skulle kunna inträffa under denna tid? Det är mer

än märkvärdigt, att man kan måla ut så många fasor och olyckor för vårt land, hvilka skulle kunna ske på denna korta tid.

Med anledning af frågans innebörd, skall jag be att få yrka bifall till det af herrar Fredholm och Collander framställda yrkande.

Herr Olsson i Sörnäs: Beträffande den nu föreliggande frågan skall jag be att få yrka bifall till första punkten i utskottets betänkande.

Då jag inom utskottet röstade för bifall till äfven den andra punkten i betänkandet, gjorde jag detta med det förbehåll, att ett enhälligt beslut angående punkten skulle åstadkommas. Då så icke blef fallet, förklarade jag sedermera, att jag icke ansåge mig vara bunden af hvad som passerat, utan ansåg mig hafva fullkomlig handlingsfrihet. Jag vill därför nämna, att jag nu icke har någonting emot, att Andra Kammaren afslår denna andra punkt, emedan den, ehuru mycket oskyldig, dock torde i alla fall vara öfverflödig.

Jag är för öfrigt mycket intresserad af denna gränslag, emedan en hel hop af mina valmän äro berörda af densamma. För mina egna sockenbor deremot kan den saken vara temligen likgiltig, men jag har dock, som sagdt, velat bevaka dessa förstnämndes intressen, nemligen den fattiga befolkning, som bor just på gränsen till Norge i min valkrets, så att det åtminstone i den första framtiden skulle bli något så när dragligt för densamma, då den ju, såsom vi alla veta, förut under en 70, 80 år varit vana vid förmånen af dessa undantagsförhållanden.

Jag har, herr talman, endast velat meddela detta, samt yrkar således bifall till endast första punkten. Jag gör deremot intet yrkande beträffande andra punkten, rörande hvilken jag redan förklarat, att, ehuru jag inom utskottet röstat för densamma, jag likväl nu icke har något emot att den afslås.

Herr Jansson i Krakerud: Då jag begärde ordet, var yrkande gjordt endast om bifall till första punkten utan vidare, och det var då min afsigt att yrka afslag på en del af motiveringen. Men sedan har herr Fredholm yrkat, att kammaren måtte besluta att ogilla motiveringen i sin helhet, och jag skall därför nu förena mig med honom i detta hans yrkande.

Det har här uttalats betänkligheter mot ett antagande af Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, och äfven jag skall nu be att få begagna tillfället för att nämna, det icke heller jag för min del är fullt belåten med densamma. Jag har också inom utskottet uttalat mina betänkligheter mot propositionen, ty såvidt jag kan bedöma och enligt de upplysningar jag fått, behandlar denna proposition en del af Verm-lands socknar alltför styfmoderligt. Jag hade velat, att Kongl. Maj:ts föreslagit, att också de inom Hvitsands, Östmark—Lekvattnet, Gräsmarks, Boden och Gunnarskogs socknar boende fått samma fördel,

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämningar
rör. andr. sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

som Kongl. Maj:t nu föreslagit från Djekneliden och norrut. Det erkändes också inom utskottet, att dessa mina uttalanden voro befogade, men utskottet ansåg det icke lämpligt att nu ändra Kongl. Maj:ts proposition. Jag nöjde mig med detta och finner icke heller nu någon anledning att göra ett yrkande i nämnda syfte, men jag har i alla fall velat nämna detta, derför att Kongl. Maj:t, om det möjligen nästa år eller en annan gång blir fråga om ändring i dessa gränsförhållanden, må kunna taga i öfvervägande, huruvida det icke ginge för sig att, längre än som nu skett, utsträcka ifrågavarande lättnader till de i Vermlands gränstrakter boende.

Det var en kammarledamot, som ansåg, att man icke skulle lemna norrmännen några rättigheter, förrän man hade klart för sig, att norrmännen beviljade samma rättigheter åt oss. Jag skall då be att få fästa samma ärade talareshet på, att så vidt jag kan fatta, har icke Kongl. Maj:t någon som helst rätt att sätta i fråga, hvad norrmännen skola göra, utan Kongl. Maj:t, liksom Riksdagen, har endast så väl rättighet som skyldighet att tillse, det svenska folket, äfven den del deraf, som bor vid gränsen, skall kunna få lefva under sådana förhållanden, som de varit vanda vid. Det är icke en småsak att rubba gamla förhållanden. Om herrarne tänka på, huru hvar och en har det hemma hos sig, i de trakter, der han bor, huru mycket förhållandet till grannarne betyder, huru mycken vevverkan dervidlag förekommer, så finna herrarne lätt, att om man skulle klippa af denna vevverkan, så skulle förhållandena blifva alldeles olidliga, i synnerhet i sådana trakter, der det är en massa mindre jordbrukare, som bo uteder gränsen. Dessa jordbrukare kunna nu icke reda sig utan hvarandras hjälp. De flesta af dem hafva t. ex. icke mera än en häst, och med den kunna de icke förrätta alla körsior, utan de måste göra körbyten, när de skola plöja, tröska o. s. v. Om då icke ett sådant förslag kommit fram, utan man endast uppsagt mellanrikslagen, så skulle svenskarne, om de möjligen skulle få komma in på den norska sidan med sina hästar, när de sedan skulle köra hem, få betala tull för hästarne. Detsamma skulle förhållandet blifva med betena. När de släppa ut kreaturen, skulle de möjligen komma att gå öfver gränsen. Men om detta skett, skulle sedan för dessa kreatur, hästar, får, kor eller getter, när de komma tillbaka, man få betala tull för att få dem öfver på svenskt område. Man kan då icke med fog säga, att det endast är norrmännen, som skulle hafva fördel af att bestämmelser infördes, hvarigenom dylika förhållanden kunde undvikas.

Jag skall äfven anföra ett annat exempel. Man måste på åtskilliga ställen låta förmåla sin spanmål på den norska sidan om gränsen. Finnes det då inga särskilda bestämmelser angående gränstrafiken, så skulle gränsborna, när de hemta sin förmålda spanmål tillbaka, få betala tull för densamma. Likaledes händer det ofta, att, när man vill hafva ett redskap lagadt, man måste föra det öfver gränsen, och då skulle man ju få betala tull, när man förde det till-

baka. Herrarne se således, att de fördelar som den kongl. propositionen bereder, icke uteslutande tillfalla norska undersåtar, utan att bestämmelserna deri blifva till gagn äfven för svenska undersåtar. Gränsbefolkningen i det ena riket står i många hänseenden i så liflig förbindelse med gränsbefolkningen i det andra, att det är alldeles omöjligt att låta det vara som det skulle blifva, om mellanrikslagen borttoges, utan att man satte någonting annat i stället. Det är alldeles gifvet, att gränsborna, som lefvt sig in i dessa förhållanden, skulle komma i orimliga svårigheter, om den nuvarande samfärdseln skulle afklippas.

Nu kan det visserligen vara sant, att det är omöjligt att undvika, att äfven gränsbefolkningen på den norska sidan får fördelar af det föreliggande förslaget. Derfor har också utskottet bifogat denna andra punkt, hvori bestämmes, att, om Norge icke går in på att bevilja Sverige samma fördelar, som det från svensk sida skulle erhålla enligt nu föreliggande förslag, Kongl. Maj:t skulle hafva rättighet att ändra detsamma. Men tro väl herrarne, att de norska statsmännen äro så okunniga eller så oförståndiga, att de skulle stifta en lag beträffande gränstrafiken, hvarigenom gränsbefolkningen skulle komma i ett sådant förhållande, att den blefve fiendtligt stämd mot Norge, men vänligt mot Sverige? Klart är, att om den norska lagstiftningen skulle leda derhän, att man nästa år behöfde ändra dessa bestämmelser, så skulle alla gränsborna, så väl norrmän som svenskar, derigenom komma i en mycket svår ställning, och när de då få veta, hvilken nation det är, som gifvit anledning till dessa förhållanden, så komma de gifvetvis att få mycket bittra känslor mot denna nation, vare sig det är deras egen eller den andra. Jag tror således, att man tryggt kan utan några vilkor och inskränkningar gå med på den föreliggande propositionen.

Det var vidare en ärad talare på elfsborgsbänken, som ansåg, att man borde vänja folket der nere i Dalsland att äta svenskt mjöl, som jag tror han uttryckte sig, eller kanske var det svenskt bröd — jag kommer ej i håg hvilketdera uttrycket han använde. Jag skulle verkligen önska, att den ärade ledamoten finge bosätta sig i gränstrakterna der. Inom ett år, tror jag, att han skulle vara glad, om han kunde få en mjölsäck från Norge, när det tröte för honom.

Det är ju för öfrigt partier på högst 25 kg., som det här gäller. Är det verkligen rim och reson att sätta i fråga, att gränsbefolkningen icke skulle få köpa dylika små partier, hvar helst de behagade? Tro herrarne, att det, om denna bestämmelse blefve antagen, skulle vara möjligt att skicka i väg folk för att smuggla eller göra sig någon orättmätig vinst genom denna bestämmelse? För att få en säck på 100 kg., skulle det behövas 4 personer, och för att få 2 sådana säckar 8 personer, och det skulle då tydligen blifva allt för stort besvär för den lilla vinst, som skulle kunna erhållas. Det synes mig därför icke vara någon risk med att bifalla Kongl. Maj:ts framställning äfven i detta hänseende, äfven om det på åtskilliga ställen

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)

skulle vara temligen bra landsvägar, som förbunde gränstrakten med den inre delen af Sverige.

Jag skall be, herr talman, att få vidhålla det yrkande, som jag förut gjort.

Herr Bergendahl: Det var med anledning af herr Fredholms yttrande nyss, som jag begärde ordet.

Han påpekade, att reservationen beträffande § 1 vore så affattad, att genom dess antagande Norge skulle förlora de fördelar, som det hade enligt den gamla mellanrikslagen, att få idka sjöfart med norska båtar på våra sjöar. Ja, det förhåller sig verkligen så, men herr Fredholm kan icke påvisa, att ett dylikt förbud skulle få någon större betydelse för Norge. Det är nemligen ett så försvinnande litet antal norska båtar, som användes i sådan fraktfart, att detta förbud icke har den ringaste betydelse. Jag är dessutom öfvertygad om, att om Norge skulle fästa så mycket afseende vid bibehållandet af denna förmån, så skulle det nog hafva visat det, men så har icke skett. Jag bor sjelf sedan öfver 40 år vid en af de större inre sjöfartslederna, och jag kan icke erinra mig, att jag under denna tid derstädes sett någon norsk flagga.

Vidare kommer ju Norge i åtnjutande af samma rättighet som utländska fartyg, nemligen att med last gå direkt upp till våra stapelstäder; detta antingen reservationen eller kongl. propositionen antages. Jag tror därför icke, att denna uteslutning har någon den ringaste betydelse för Norges sjöfart.

Medan jag har ordet, ber jag att med några ord få beröra, hvad den siste ärade talaren yttrade. Han tyckte, att det var synd att vilja hindra gränsborna att köpa sina mjölsäckar från Norge. Men hvarför kunna de icke lika väl köpa dessa i Sverige?

Samme talare yttrade vidare, att gränsbefolkningen, om det af mig förordade förslaget antoges, skulle komma i svåra, nya förhållanden. Jag ber då att få erinra om gränsen mot Finland; der finnes icke denna bestämmelse, och likväl går det för sig att lefva der.

Vidare påstod herr Collander i sitt anförande, »att, om denna formansforsling skulle upphöra, detta skulle åstadkomma en mycket bedröflig depravation bland befolkningen; det skulle icke blifva annat än en hänvisning till *smuggleri*». Jag hyser i detta fall en motsatt uppfattning mot herr Collander. Jag föreställer mig, att om gränsbefolkningen blir hänvisad till sitt eget land för att der förse sig med sitt behof, så kommer den icke i frestelse att på formansforslingens väg intaga större quantiteter, än hvad dessa gränsbor äro berättigade till enligt förordningen.

För öfrigt ber jag att med afseende på hvad herr Jansson i Krakerud sade, att äfven vissa andra socknar hade bort erhålla samma förmåner i fråga om den quantitet, af hvilken tullfri införsel vore medgifven, än de, som uti den kongl. propositionen vore uppräknade, äfvensom hans påstående, att hans anmärkningar i denna del af ut-

skottet erkänts såsom befogade, få försäkra, att jag visserligen icke vågar protestera mot, att förhållandet är så, som han uppgifvit, men att jag dock icke tror, att den fråga, han omnämmt, af utskottet upptogs till vidare allvarlig behandling — och jag har försökt att följa med utskottets öfverläggning så noggrant som möjligt. Hade det visat sig, att äfven dessa socknar bort intaga den undantagsställning, som föreslagits för en del andra, så tror jag nog, att utskottet skulle hafva beaktat detta, och jag kan försäkra herr Jansson, att äfven vi reservanter då skulle hafva inbegripit dem bland de socknar, som skulle få behålla formansforslingen.

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

Med anledning deraf, att jag förra gången, jag hade ordet, icke tillräckligt precicerade mitt yrkande, skall jag be att få göra det nu. Mitt yrkande innebär, att 1:sta punkten ej måtte oförändrad bifallas, utan bifallas med den ändring i § 2, som uti reservationen beträffande denna punkt föreslagits, och att § 3 måtte ur förslaget utgå, samt i afseende på andra punkten, att denna måtte bifallas.

Herr Fredholm: Jag trodde icke, att jag under debatten om denna fråga här i kammaren skulle få höra någon återklang af de missljud, som gjorde sig gällande bland Första Kammarens ledamöter inom utskottet, då denna fråga der behandlades. Man fick derunder det intrycket, att hvad som i främsta rummet framkallade deras ovilja mot Kongl. Maj:ts proposition var den relation, som återfinnes i den kongl. propositionen, der det heter: »Skulle dertill efter mellanrikslagens upphörande de båda ländernas ömsesidiga behandling ej blifva lika med den mest gynnade nations, komme de till hvarandra i sämre ställning än till hvarje annat folk, med hvilket de faktiskt hafva handelsförbindelse.» Derefter står, att förhandlingar i syfte att åstadkomma något slags öfverenskommelse mellan de båda nationerna varit å bane.

Men till sist heter det: »Dessa förhandlingar hafva emellertid icke ännu ledt till resultat af anledning, att fråga i Norge blifvit väckt om införande af differentialtullsystemet.» Det står icke något vidare om den saken. Det står icke annat än ett naket omnämnande af sjelfva faktum. Men detta omnämnande har gifvit Första Kammarens ledamöter anledning antaga, att motivet till väckandet af frågan om differentialtullsystem i Norge skulle varit önskan att taga upp en tullstrid med Sverige. Det synes mig dock, som om man, när motiv saknas, bör låta leda sig af välvilja vid uppsökandet af sådana för en åtgärd, hvaraf man befarar olägenhet för sig sjelf. Och jag kan mycket väl tänka mig, att norrmännen utan att vara afvoigt sinnade mot oss kunna hafva betänkligheter mot att i detta ögonblick förklara sig vilja behandla Sverige såsom den mest gynnade nation. Det skulle ju kunna hända, att norrmännen hafva ingått traktater med andra länder, i hvilka de hafva gjort vissa medgifvanden åt traktatländerna, medgifvanden, som beträffande dessa länder för norrmännen sakna praktisk betydelse, men hvilka bestämmelser, om de tillämpas

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

på Sverige, skola kunna för norrmännen medföra afsevärda olägenheter. Vid sådant förhållande synes det mig helt naturligt, att norrmännen, innan de för sin del förklara, att Sverige skall behandlas som den mest gynnade nation, vilja gå igenom sina papper och göra sig fullt underkunniga om, hvilken påföljd en behandling af Sverige som den mest gynnade nation för dem kan medföra.

Herr Bergendahl har gjort oss uppmärksamma på, att den behandling, norska fartyg skulle röna såsom likställda med inhemska till skilnad från den, som är medgifven de mest gynnade nationers, hvilka icke ega rätt att idka fraktfart å insjöar, floder och kanaler i vidsträcktare mån, än att de ega direkt ingå med sina fartyg till inne i landet belägna stapelstäder, i verkligheten icke skulle för norrmännen hafva någon betydelse, enär de icke sådan mera utsträckt fraktfart. Huru det förhåller sig dermed, derom har man icke visshet, men jag för min del är benägen att dela den af herr Bergendahl uttalade uppfattning. Icke utgör dock detta, herr Bergendahl, något motiv för att skrifva på origtigt sätt. Icke blir det orätta rätt därför att det icke har någon praktisk påföljd. Man skall väl skrifva rätt, oberoende af hvad påföljden blir, och ännu mer om man icke med säkerhet vet, hvilken den kan blifva.

Herr Jansson i Krakerud: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande af den näst föregående talaren. Han ansåg, att denna gränsbefolkning skulle kunna köpa sin spanmål lika väl i vårt eget land som i Norge, men jag vill då fästa uppmärksamheten på, att det synes mig, som om han då icke riktigt tänkt sig in i de der boendes förhållanden. Man tänke sig nemligen, att de resa in i Norge och hafva åtskilliga uträttningar der, såsom att sälja några af sina produkter, och då är det ju bra beqvämt för dem att få taga med sig tillbaka 25 kilo mjöl eller dylikt. Skola de deremot resa hem utan detta och så på annat ställe i Sverige köpa sitt mjöl, så kan det väl icke blifva till fördel för dem och till föga fördel för nationen. Jag tror således, att, om han rätt vill tänka på saken, han lätt bör inse detta.

Det är ett helt annat förhållande med dessa små hemmansegare och arrendatorer och torpare än med t. ex. den store godsegaren. Denne senare skrifver efter stora partier, som så sändas till honom, men det kunna icke de förra göra, utan de få passa på tillfället att köpa, när de äro på platsen, för att slippa uppoffra en allt för lång tid.

Han sade vidare, att mitt yrkande i utskottet icke vann någon större tillslutning. Ja, det kan ju vara sant, om man afser utskottets flertal, ty eljest hade det naturligtvis bifallits, men jag vill dock påpeka, att enskilda medlemmar hafva yttrat, att mitt förslag var befogadt, och att herr Bergendahl sjelf personligen sagt till mig, att mitt förslag vore alldeles riktigt, ty i de af mig nämnda socknarne rådde nästan samma förhållanden som längre norrut.

Men innan jag slutar, vill jag be att få fråga reservanten — och jag skulle önska, att flera reservanter vore närvarande — huruvida han har sig bekant, om någonsin någon nation kunnat besluta en sådan bestämmelse som den i punkten 2 föreslagna, d. v. s. att man först säger, hvad vi vilja göra och huru vi vilja reglera våra gränsförhållanden, och sedan säger, att om ni icke vilja rätta och packa eder derefter, så skola vi upphäfva det. Det är väl något alldeles orimligt. Skulle herr Bergendahl anse, att det vore rätt, om norrmännen skrefve en sådan punkt och skrefve derjemte, hvad som står på slutet, att om icke svenskarne ville rätta sig derefter, så skulle de upphäfva det. Skulle han icke i sådant fall anse, att vår nationalkänsla och vår heder kräfde, att vi hölle på vår ståndpunkt, sägande: vi behöfva icke böja oss för ett beslut, som fattas af ett annat folk? Jag tror, att man vid närmare eftertanke skall finna, att grannlagenheten bjuder, att man icke röstar för denna andra punkt.

*Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
grinstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)*

Herr Bergendahl: Herr talman! Blott ett ord. Jag *måste* svara på herr Janssons sista yttrande.

Det är väl alldeles gifvet, att de öfverenskommelser, som finnas mellan Sverige och utländska magter i afseende på sjöfart, grunda sig på traktater; och dessa traktater ålägga landen ömsesidiga förpligtelser. Men detta är icke någon traktat, utan en förordning, som blott ålägger Sverige förpligtelser, men icke Norge.

Öfverläggningen var slutad. Beträffande utskottets under *punkten 1* gjorda hemställan hade derunder yrkats: 1:o bifall till nämnda hemställan; 2:o bifall till densamma, men med ogillande af motiveringen; 3:o bifall till det af herr Bergendahl under öfverläggningen framställda förslag; och 4:o afslag å såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen gaf propositioner å hvart och ett af dessa yrkanden och fann propositionen på bifall till utskottets hemställan med ogillande af motiveringen vara med öfervägande ja besvarad. Votering begärdes. Med anledning häraf upptog herr talmannen, för bestämmande af kontra-propositionen, å nyo de återstående yrkandena, af hvilka det, som afsåg rent afslag, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl i fråga om kontrapropositionen äskades votering, hvarför, och sedan till kontraproposition i denna första votering antagits bifall till utskottets hemställan, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i hufvudvoteringen, angående 1:a punkten i bevillningsutskottets förevarande betänkande n:o 25, antager yrkandet om afslag å såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, röstar

Ja;

Rörande
förslag till
förordning
ang. vissa be-
stämmelser
rörande sjö-
farten och
gränstrafiken
mellan Sve-
rige och
Norge.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till det af herr Bergendahl under öfverläggningen framställda förslag.

Denna första omröstning visade 117 ja mot 84 nej, i följd hvaraf propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande af kammaren godkända lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 25, men med ogillande af utskottets motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl hvad utskottet i nämnda punkt hemställt som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Denna senare votering utföll med 138 ja mot 61 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Punkten 2.

Afslogs.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,8 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Fredagen den 14 maj.

Kl. 7,30 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och ledde herr vice talmannen dervid kammarens förhandlingar.

§ 1.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 87, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående i statsutskottets memorial n:o 86 gjorda hemställanden,

bevillningsutskottets memorial n:o 29, i anledning af återremiss af vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen,

bankoutskottets utlåtande och memorial

n:o 14, i fråga om ändringar i bankoreglementet och tillämpningsstadgarna till aflöningsstaten, och

n:o 15, med förslag till instruktion för nästa Riksdags bankoutskott.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 7,39 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 15 maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets memorial n:o 87;

bevillningsutskottets memorial n:o 29; samt

bankoutskottets utlåtande och memorial n:is 14 och 15.

§ 2.

Efter föredragning af bevillningsutskottets betänkande n:o 26, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1898, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda betänkande hemställt.

§ 3.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 10,9 f. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 15 maj.

Kl. 8 e. m.

Herr vice talmannen ledde under detta sammanträde kammarens förhandlingar.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande maj.

§ 2.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 112, till Konungen, angående ändring af gällande bestämmelser i fråga om handeln med vin och maltdrycker i stad,

dels till §§ i riksdagsbeslutet:

n:o 39, angående bankovinsten;

n:o 40, angående lag för Sveriges riksbank m. m.;

n:o 41, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken;

n:o 42, angående ändring i lagarne om aktiebolag och om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet;

n:o 43, angående köttbesigtning och slagthus;

n:o 44, angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen;

n:o 45, angående verkställighet af domstols utslag, hvarigenom aga blifvit minderårig ådömd;

n:o 46, om ändring i vissa delar af lagen angående eganderätt till skrift;

n:o 47, om ändrad lydelse af § 4 i lagen om anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot;

n:o 48, rörande ändring i förordningen angående bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter; samt

n:o 49, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom.

§ 3.

Till bordläggning anmälles:

konstitutionsutskottets memorial n:o 11, i anledning af kamrar-
nes skiljaktiga beslut vid behandling af utskottets utlåtande n:o 10 i
anledning af väckta motioner *dels* om bestämmande af en gemensam
dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, *dels ock* om
vissa ändringar i riksdagsordningens bestämmelser i fråga om val
till Andra Kammaren;

statsutskottets memorial n:o 88, angående förhöjning för inne-
varande Riksdag af det belopp, som anslagits till gratifikationer åt
tjenstemän och vaktbetjente i Riksdagens tryckeriexpedition;

statsutskottets memorial n:o 89, med förslag till åtskilliga stad-
ganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för
nästa sammanträde.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *J. Hjelmérus*
under tre dagar från och med den 17 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 8,23 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Söndagen den 16 maj.

Kl. 2,30 e. m.

§ 1.

Föredrogs och bordlades för andra gången konstitutionsutskottets memorial n:o 11.

§ 2.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 88, angående förhöjning för innevarande Riksdag af det belopp, som anslagits till gratifikationen åt tjänstemän och vaktbetjente i Riksdagens tryckeriexpedition, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

§ 3.

Föredrogs, men bordlades å nyo statsutskottets memorial n:o 89.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts svar i anledning af de utaf innevarande års Riksdag antagna grundlagsändringar; gifvet Stockholms slott å rikssalen den 14 maj 1897; varande detta svar så lydande:

Gode herrar och svenske män!

Uti underdånig skrifvelse den 10 i denna månad hafven I anmält, att I vid företagen pröfning af de till slutligt afgörande vid innevarande Riksdag lagligen beredda förslag till ändringar i rikets grundlagar, för Eder del godkänt och antagit följande förslag, nemligen:

1:o om ändring af § 17 regeringsformen;

2:o om ändring af §§ 50, 70, 72, 98, 109 och 111 regeringsformen samt §§ 32, 65, 68, 71 och 73 riksdagsordningen;

3:o om ändring af § 26 riksdagsordningen;

4:o om tillägg till § 33 riksdagsordningen;

5:o om ändring af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen i fråga om utlemnande af mobiliseringsplaner för hären och flottan m. m.;

6:o om ändring af 3 § 10:o tryckfrihetsförordningen.

Efter statsrådets hörande har jag dessa förslag till pröfning förhaft och dervid funnit godt att de samma i nåder gilla och antaga.

Jag förblifver eder, gode herrar och svenske män, med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

§ 5.

Till bordläggning anmälles statsutskottets memorial n:o 90, angående statsregleringen för år 1898.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle uppföras främst & föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Chr. Lovén* under morgondagen.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,41 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Måndagen den 17 maj

Kl. 11. f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 10 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades å nyo statsutskottets memorial n:o 90.

§ 3.

Efter föredragning af bevillningsutskottets betänkande n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande deklaration med Frankrike angående ordnande af de Förenade Rikenas traktatförhållanden med regentskapet Tunis, biföll kammaren, hvad utskottet i nämnda betänkande hemställt.

§ 4.

Till afgörande förelåg vidare bevillningsutskottets betänkande n:o 28, i anledning af väckta motioner dels om nedsättning af tullen å kaffe, dels ock om upphäfvande af samma tull.

Rörande tullen å kaffe, hvilken för närvarande utgör 12 öre för kilogram, hade i motioner inom Andra Kammaren yrkats:

dels af herr *C. J. Hammarström*, i motion n:o 56, att Riksdagen behagade besluta, att nämnda tull måtte från och med den 1 januari 1898 nedsättas till 5 öre för kilogram,

dels ock af herr *N. Jönsson* i Gammelstorp, med hvilken 22 af kammarens ledamöter instämt, i motionen n:o 90, att Riksdagen behagade besluta kaffetullens upphörande från och med den 1 januari 1898.

Utskottet hemställde emellertid:

1:o) att herr Hammarströms motion, om nedsättning af tullen å kaffe, icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

*Angående
nedsättning
eller upphäf-
vande af tullen
på kaffe.*

Angående
nedsättning
eller upphäf-
vande af tullen
på kaffe.
(Forts.)

2:o) att herr Jönssons motion, om upphäfvande af samma tull, icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning till en början af *punkten 1* begärdes ordet af

herr Jönsson i Gammalstorp, som yttrade: Herr greffe och talman! Jag ber att få föreslå, att äfven andra punkten nu företages och att diskussionen må få röra sig omkring båda punkterna.

Denna hemställan bifölls.

Efter det herr talmannen i följd deraf låtit uppläsa jemväl *punkten 2*, lemnades ordet å nyo till

herr Jönsson i Gammalstorp, som nu anförde: Herr greffe och talman! Jag beklagar, att denna fråga icke förrän nu, i Riksdagens sista timme och då en stor del af kammarens ledamöter redan hemrest, förekommit till behandling.

Hvad nu utskottets betänkande vidkommer, så hafva de skäl, jag förelagt i min motion, icke i någon mån blifvit vederlagda, helt enkelt därför, att de ej kunna vederläggas. Ett bifall till min motion vore endast en åtgärd af rättvisa och billighet. Under en tid, då kaffe förnämligast begagnades i förmögnare hem och sålunda var en lyxartikel, kunde en tull på kaffe, såsom en finanstull och för att skaffa statskassan nödiga inkomster, vara lämplig. Men numera, då kaffe användes i hvarje hus, hvarje koja, huru ringa den än må vara, anser jag tull derå vara icke allenast olämplig, utan äfven orättvis.

En tull på en förnödenhetsvara kan, enligt mitt förmenande, försvaras endast då, när den är åsatt såsom skydd för en inhemsk näring. Så är dock, såsom herrarne veta, icke förhållandet med denna tull.

Det har vid genomläsandet af detta betänkande förvånat mig, att dervid icke finnes mera än en reservant. Jag hade eljest påräknat att såsom reservanter finna sådana namn som friherre von Schwerins, herr Collanders med fleres, hvilka alltid, då det gäller att sätta tull på jordbruksprodukter, förklara sig i arbetarnes och de obemedlades intresse icke kunna vara med derom. Jag hade väntat, att dessa herrar nu, när det är fråga om tull å en nödvändighetsartikel och då borttagande af tullen icke kan skada någon inhemsk näring, skulle i arbetarnes intresse vara med om borttagandet för att såmedelst nedsätta dessas lefnadsomkostnader. Det förvånar mig verkligen, att de ej äro med derom, ty att de motsätta sig tullens borttagande, talar naturligtvis icke om medömkan med eller intresse för arbetarne och de mindre bemedlade.

Jag erinrar äfven derom, att tjugutre skyddsvänliga medlemmar af denna kammare undertecknat den af mig framburna motionen.

Säkert är det, enligt mitt förmenande, också, att större delen af det skyddsvänliga partiet skulle rösta för densamma här i kammaren. Då emellertid kammarens majoritet utgöres af frihandlarne, så beror naturligtvis denna fråga på frihandlarne, och de må därför taga på sig skulden för frågans utgång.

Då jag emellertid ansett och fortfarande anser, att fordringarna i min förevarande motion äro billiga och rättvisa, skall jag yrka bifall till min motion.

Herr Hammarström: Jag kan förstå, att bevillningsutskottet ansett nödigt att med behandlingen af dessa tvenne frågor låta anstå till riksdagens slut för att få se, huru det komme att ställa sig med statsbudgeten. Men att, såsom nu skett, låta detta ärende komma, sedan tullbevillningen för det blifvande budgetåret är fastställd, det kan jag icke förstå, i synnerhet då det gäller två motioner, hvilkas afgörande kan inverka på bevillningen med 1 eller 2 millioner kronor. Då nu emellertid Riksdagen fastställt beloppen af tullbevillningen för det blifvande året, anser jag det icke vara skäl att vare sig diskutera eller yrka något i denna fråga. Jag får emellertid uttrycka min förvåning öfver, att bevillningsutskottet ansett sig böra behandla frågan just på det sätt som skett.

Herr Fredholm: Den förste talaren yttrade, att de af bonom angifna skälen för borttagande af tullen å kaffe icke blifvit af utskottet vederlagda och icke heller kunnat blifva det. Han har så till vida rätt, som det skälet, att det är önskvärdt att kunna nedsätta skatterna i synnerhet på konsumtionsartiklar alltid eger oförminskad giltighet och aldrig kan vederläggas. Men deraf följer icke med nödvändighet, att man nu skall taga bort tullen på just kaffe. Ty vill man nedsätta tullarne i fråga om konsumtionsartiklar, så finnas många andra artiklar, för hvilka en nedsättning i tullen är lika mycket, ja, mera önskvärd än en nedsättning af kaffetullen. Jag vill t. ex. erinra om sockertullen. Om den ärade talaren till nästa Riksdag vill framkomma med en motion om nedsättning af sockertullen, skall jag vara den förste att instämma med honom. I fråga om billiggörande af befolkningens lefnadsmedel, kan kaffetullen alls icke i betydelse jemföras med sockertullen. Förutom socker finnes det för öfrigt många andra artiklar, med afseende å hvilka en tullnedsättning skulle för befolkningen verka mer välgörande än i fråga om kaffe. Dessutom har kaffetullen redan förut en gång blifvit nedsatt från 26 öre till 12 öre per kilogram.

Tillika torde böra tagas i betraktande, att, genom ett bifall till hvad motionären föreslagit, statsverket skulle gå förlustigt en inkomst af cirka 2 millioner kronor. Det är bibehållandet af kaffetullen, som för oss gör det möjligt att kunna bevilja 3 millioner kronor till Krylbo-banan utan att upptaga något lån för ändamålet. Om herrarne taga saken i dess helhet i betraktande och fästa tillbörligt afseende vid

*Angående
nedsättning
eller upphäf-
vande af tullen
på kaffe.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning
eller upphäf-
vande af tullen
på kaffe.
(Forts.)*

så väl det ena som det andra af hvad jag haft äran anföra, torde herrarne utan tvifvel finna, att man nu icke gerna kan bifalla motionärernas förslag. En nedsättning i kaffetullen synes mig böra ifrågakomma i *sista* rummet, när man en gång på allvar vill minska de indirekta skatterna på konsumtionsartiklar.

Jag yrkar, herr talman, på nu anförda skäl bifall till utskottets hemställan så väl i första som i andra punkten.

Herr Göransson: Jag kan icke dela den förste talarens åsigt, då han yttrade, att han betraktade kaffe såsom en förnödenhetsvara, icke heller då han påstod kaffetullen vara en orättvis tull. Hade vi inga tullar, som vore mer orättvisa än kaffetullen, tror jag icke det vore så farligt; men jag tror, att det finnes andra tullar, som man kan kalla mer orättvisa.

Dessutom håller jag före, att det ej är skäl att genom nedsättning af tullen uppmuntra till större konsumtion af kaffe. Jag tror icke, att det är nödigt eller nyttigt för vårt folk — jag tänker dervid äfven på helsovårdssynpunkten. Och då redan nu tullbevilningen är fastställd, lär det väl ej vara möjligt att åstadkomma någon förändring genom nedsättning af tullen å kaffe eller genom borttagande af densamma, såsom flere motionärer yrkat. Jag föreställer mig dock, att kammaren icke skulle vilja riskera att derigenom ådraga sig en tillägsbevilning.

Jag vill icke längre upptaga kammarens tid, utan ber, herr talman, att på anförda skäl få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr friherre von Schwerin: Jag skall be att få säga ett par ord, dertill närmast föranledd af den ärade talarens på blekingebänken anförande. Han uttalade en förundran öfver, att han icke såg mitt värda namn jemte andra kamraters från denna kammare såsom reserveranter i denna fråga. Jag vill då blott säga, att jag för min del gerna skulle vara med om att minska alla möjliga skatter, konsumtionsskatter o. s. v. Men när man, för att få budgeten att gå i hop, skall hafva tull på konsumtionsartiklar, vill jag bra mycket hellre hafva denna ringa tull på kaffe än tull på fläsk och potatis och andra sådana varor, som jag anser vara nödvändighetsartiklar i långt högre grad än kaffe.

För att precisera min ställning i fråga om kaffetullen, ber jag att få säga, att jag alltid ansett och framdeles kommer att anse, att, om vi en gång blifva tvungna att öka konsumtionsskatterna — man kan tänka sig det och jag hoppas, att i en framtid vi blifva af med tullen på de förnämsta lifsmedlen — jag gerna skall vara med om att höja tullen på kaffe. Ty om herrarne beräkna, huru stor procent af kaffets värde dessa 12 öre per kilogram utgöra, så finna herrarne, att det är en mycket ringa procent af kaffets värde, i synnerhet då man jemför kaffetullen med tullen på socker, som utgör 100 % och deröfver utaf sockrets värde, och tullen på andra förnödenhetsartiklar. Jag

ber att få erinra om, huru t. ex i Holland staten bereder sig betydlig inkomst genom kaffetullen. Skall man hafva tull på konsumtionsartiklar, då är verkligen kaffe bra mycket lämpligare att beskatta än en hel del andra artiklar.

Jag ber därför, herr grefve och talman, att få ansluta mig till dem, som yrka bifall till utskottets hemställan i båda punkterna.

*Angående
nedsättning
eller upphäf-
vande af tullen
på kaffe.
(Forts.)*

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen upptog till en början de yrkanden, som förekommit beträffande *punkten 2*; och biföll kammaren hvad utskottet i nämnda punkt hemställt.

Punkten 1 bifölls jemväl.

§ 5.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att herr Adolf Aulin af sjukdom (bronchitis acuta) är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygas härmed.
Stockholm den 16 maj 1897.

Tage Sjögren,

Med. Dr.

§ 6.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 87 i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående i statsutskottets memorial n:o 86 gjorda hemställanden.

Ordet begärdes af

Herr A. Hedin, som yttrade: Det är tydligt, herr talman, att här har förekommit ett förbiseende från statsutskottets sida, som väl låter sig förklara till följd af den jägtande brådskan, hvaremot det icke skulle vara förklarligt, om vi andra, som hafva god tid eller rättare sagdt nu mera ingenting att göra, icke skulle observera detsamma.

Det förhåller sig nemligen så, att, efter det Andra Kammaren behandlat och fattat beslut i anledning af statsutskottets memorial n:o 86, i sjelfva verket *icke* kvarstår någonting, hvarom båda kamrarne fattat enahanda beslut, någonting, som kunde blifva föremål för en skrifvelse till Kongl. Maj:t. När Andra Kammaren behandlade utskottets hemställan uti utlåtandet n:o 86, så beslöt Andra Kammaren att förkasta utskottets hemställan, förkasta icke blott motiveringen, såsom redaktören af detta utskottsutlåtande föreställt sig, utan så väl klämman uti utskottets framställning i nämnda utlåtande som motiveringen. Detta utvisas af kammarens protokoll och styrkes af ett införd kammaren uppläst och justeradt protokollsutdrag. Således kvarstår i sjelfva verket icke någonting, som skulle kunna föranleda en skrifvelse till

Kongl. Maj:t, ingenting, hvarom båda kamrarne fattat enahanda beslut och hvarom skrifvelse skulle kunna aflåtas, och alltså är frågan förfallen.

Dessutom tillkommer, hvilket jag icke vill underlåta att anmärka, att i fall det förhållit sig på annat sätt, om någonting återstått, som ännu kunnat vara föremål för sammanjemkning, och utskottet funnit lämpligt att försöka en sådan, så tillkommer det utskottet blott att till kamrarne göra en hemställan om dylik sammanjemkning, men icke att besluta en sådan eller dekretera, att en dylik sammanjemkning egt rum, och att på grund af densamma en skrifvelse skall afgå till Kongl. Maj:t. Den saken är alldeles tydlig af sista stycket af 63 § riksdagsordningen, der det heter: »Blifva *kamrarne* ej, efter den behandling ofvan är nämnd», d. v. s. efter den förut i paragrafen beskrifna sammanjemkningsproceduren, *om ett beslut ense*, skall frågan, utom i de fall, 65 § upptager, anses hafva för den riksdagen förfallit.»

Således, om här hade funnits några förutsättningar eller någon möjlighet för ett nytt sammanjemkningsförsök, hade statsutskottet egt att till kammaren inkomma med en hemställan om en ny sammanjemkning, men icke med en anmälan, att en sådan sammanjemkning egt rum, och att Riksdagen på grund deraf hade att med skrifvelse ingå till Kongl. Maj:t.

Jag får sålunda anhålla hos herr talmannen om proposition derpå, att, då Andra Kammaren förut har förkastat utskottets sammanjemkningsförslag, dess hemställan jemte den dertill hörande motiveringen, så återstår icke någon möjlighet för sammanjemkning, utan har sålunda frågan om skrifvelse till Kongl. Maj:t uti ifrågavarande ämne förfallit.

Vidare anfördes icke.

I fråga om utskottets först gjorda anmälan angående utskottets i dess memorial n:o 86 gjorda hemställan, beslöt kammaren att — med förklarande att genom kammarens beslut att afslå utskottets omförmälda hemställan den ifrågasatta skrifvelsen till Kongl. Maj:t förfallit — lägga utskottets förevarande anmälan till handlingarne.

Utskottets i slutet af memorialet gjorda anmälan lades jemväl till handlingarne.

§ 7.

I ordningen förekom dernäst bevillningsutskottets memorial n:o 29, i anledning af återremiss af vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen.

Efter föredragning till en början af *punkten 1* begärdes ordet af

Herr Fredholm, som yttrade: I likhet med hvad jag tillät mig hemställa vid föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen, tillåter jag mig nu hemställa, att,

vid föredragningen af de ännu oafgjorda paragraferna i bevillningsförrordningen, dessa paragrafer icke måtte föredragas på annat sätt än med angifvande af deras nummer, hvarigenom uppläsning af de särskilda paragraferna blir obehöflig.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren biföll härefter samtliga af utskottet i förevarande memorial gjorda hemställanden.

§ 8.

Härefter föredrogs bankoutskottets utlåtande n:o 14, i fråga om ändringar i bankoreglementet och tillämpningsstadgarna till aflöningsstaten.

Punkten 1

Bifölls.

I *punkten 2* hemställde utskottet:

att till § 42 i bankoreglementet måtte fogas ett nytt moment så lydande:

Mom. 7. Då vid förfall för ordföranden den af Konungen förordnade suppleanten tjenstgjort, utgår till denne ersättning af bankens medel, beräknad i förhållande till det för ordföranden bestämda arvodet, dock ej för längre tid än sammanlagdt halfannan månad hvarje år; härefter ej inberäknad den tid, ordföranden kan hafva varit frånvarande med anledning af tillfälligt uppdrag i riksbankens tjenst.

*Angående
tjenstgörings-
arvode för
ordförandens
hos banko-
fullmäktige
suppleant.*

Häremot hade reservation anmälts

af herrar *Hansson* i Solberga, *Holmgren* i Hillebola och *Jansson* i Saxhyttan, som inom utskottet yrkat, att något tillägg till § 42 i bankoreglementet icke skulle af utskottet tillstyrkas.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr *Holmgren* i Hillebola: Herr talman! Som det synes af utskottets betänkande, har jag jemte två andra af utskottets ledamöter anmält vår reservation emot det slut, hvartill utskottet kommit.

Utskottet har föreslagit, att ersättning till suppleanten måtte utgå så väl då ordföranden på grund af sjukdom eller tjenstledighet är frånvarande, som ock då han till följd af tillfälligt uppdrag i riksbankens tjenst är förhindrad att deltaga i styrelsens förhandlingar. Äfven om man skulle kunna godkänna, att ordförandens suppleant finge ersätt-

Angående
tjenstgörings-
arfvode för
ordförandens
hos banko-
fullmäktige
suppleant.

(Forts.)

ning, då ordföranden på grund af sjukdom eller tjenstledighet är förhindrad att närvara vid bankstyrelsens förhandlingar, synes det mig dock, som om utskottet icke bort föreslå, att arfvode åt suppleanten äfven skulle utgå, då ordföranden är frånvarande från bankstyrelsen på grund af tillfälligt uppdrag i riksbankens tjänst.

I 72 § regeringsformen heter det i fråga om denna sak: »Den af Konungen förordnade ordinarie ledamoten vare fullmäktiges ordförande, men må ej utöfva annan befattning inom riksbankens styrelse.» Beträffande dessa tillfälliga uppdrag, hvarom är fråga i förevarande sjunde moment, anser jag därför, att man åtminstone först bör hafva klart för sig, i hvilken omfattning sådana uppdrag skola kunna meddelas bankstyrelsens ordförande, innan man besluter, att ersättning till suppleanten skall utgå, då ordföranden är förhindrad att delta i bankstyrelsen på grund af sådana uppdrag.

Det är i följd häraf, jag anmält min reservation. Jag ber därför, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Häruti instämde herr *Hansson* i Solberga.

Herr von Friesen yttrade: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att något belysa den fråga, som här föreligger.

Jag kan utgå från en jämförelse med hvad förhållandet är vid styrelserna för riksbankens afdelningskontor. Vid de mindre afdelningskontoren hafva styrelseledamöterna, så väl den som handhafver den dagliga förvaltningen som jemväl de öfriga, rätt till semester; men vid de större afdelningskontoren, i Göteborg och Malmö, har endast handhafvare af den dagliga förvaltningen rätt till semester, icke de öfriga styrelseledamöterna. Man kan då undra, hvarför icke styrelseledamöter i Göteborg och Malmö få semester lika väl som styrelseledamöter vid de mindre afdelningskontoren. Förhållandet är, att saken vid dessa större afdelningskontor kan liksom ordna sig själf. Vid de mindre afdelningskontoren är det endast tre styrelseledamöter, men vid kontoren i Göteborg och Malmö är det fyra. Nu fordras för beslutmässighet i vanliga ärenden endast, att tre styrelseledamöter skola närvara. Det är blott, då *allmänna* ärenden förekomma — hvilket skall ske minst en gång i månaden eller oftare, om ärendenas beskaffenhet eller göromålsens oafbrutna gång sådant fordrar — som samtliga styrelseledamöterna skola delta i förhandlingarna. Då det nu således i allmänhet endast fordras tre styrelseledamöters närvaro för beslutsfattande, är det ju tydligt, att vid kontoren i Göteborg och Malmö en styrelseledamot kan få vara borta, utan att suppleant behöfver inkallas i hans ställe. Man kan ju således medgifva, att behof af lagstadgad semester der icke egentligen gör sig gällande, då styrelseledamöterna genom öfverenskommelse sins emellan kunna bereda sig motsvarande förmån.

Nu är förhållandet med fullmäktige i riksbanken, att hittills semester endast har varit medgifven åt de båda deputerade — halfannan

månads semester åt dem hvardera, — icke åt de öfriga fullmäktige. Fullmäktige äro, såsom bekant, sju till antalet. För beslutsmessighet, äfven i fråga om allmänna ärenden fordras endast att fem fullmäktige äro närvarande. Således råder här samma förhållande som vid afdelningskontoren i Göt borg och Malmö, nemligen att en fullmäktig mycket väl kan vara borta, utan att suppleant i hans ställe behöfver inkallas. Det är alltså äfven här möjligt, utan att någonting härom stadgas, att en mot semester svarande förmån kan beredas en fullmäktig, utan att han behöfver afstå någon del af sitt arfvode: fullmäktige äro ju, som sagdt, sju, och för beslutsmessighet fordras endast att fem äro närvarande.

Uti detta förhållande har nu inträdt en förändring med afseende å ordföranden; ty när han bädanefter blir borta, skall i hans ställe inkallas den af Konungen utsedde suppleanten, och detta vare sig det behöfs för fullmäktiges beslutsmessighet eller icke. Det blir således omöjligt för ordföranden att vara borta en enda dag, skulle man kunna säga, utan att nödgas afstå af sitt arfvode åt den i stället för honom inkallade suppleanten. Ordföranden kommer sålunda i detta fall i en ofördelaktigare ställning än de öfrige fullmäktige.

Det finnes emellertid, såsom fullmäktige ansett och jag fortfarande anser, icke någon anledning, hvarför ordföranden skulle sättas i en sämre ställning än de öfrige fullmäktige. Detta är anledningen till att fullmäktige afgifvit det förslag, som nu föreligger.

Det är endast dessa upplysningar, jag velat lemna kammaren.

Herr Johansson i Noraskog: Efter den sakrika utredning af frågan, som den föregående talaren lemnat, har jag endast föga att tillägga. Jag vill derfor blott fästa uppmärksamheten på, att de uppdrag från riksbanken, på hvilka den förste talaren syftade, svårigen kunna vara några andra än de båda, som omtalas i §§ 51 och 58 bankoreglementet. Den ena af dessa paragrafer handlar om inspektion af afdelningskontor, den andra om möjligheten att deltaga som revisor i Göta kanalbolag eller som fullmäktig i dess styrelse. Begge dessa uppdrag äro af beskaffenhet att icke föranleda någon synnerlig tidsutdräkt, och de äro icke heller förenade med annan aflöning, än den nämnda bolag sjelf betalar eller som föreskrifves i bankoreglementet. I detta afseende kunna alltså svårigen något trassel eller några svårigheter komma i fråga.

Efter hvad jag nu nämnt, är det lätt förklarligt, att utskottet ansåg sig hafva allt skäl att biträda fullmäktiges uppfattning, att man redan nu borde intaga detta tillägg till bankoreglementet, så mycket mera, som man ansåg det viktigt att från första stund, den af Kongl. Maj:t tillsatte ordföranden intog sin plats i riksbankstyrelsen, allt vore klart beträffande hans semester och beräkningen af arvodet därför, så att icke bankofullmäktige ett annat år, sedan det kanske blifvit tvist eller bråk om saken, skulle behöfva ingå till Riksdagen med framställning i ämnet, hvilket för innehafvaren af ordförandeplatsen då vore ytterst obehagligt.

*Angående
tjenstgörings-
arfvode för
ordförandens
hos banko-
fullmäktige
suppleant.
(Forts.)*

Angående
tjänstgörings-
arfvode för
ordförandens
hos banko-
fullmäktige
suppleant.
(Forts.)

Jag tror således, att alla skäl tala för att Riksdagen godkänner hvad utskottet föreslagit, och jag hemställer därför om bifall till betänkandet.

Herr *Eklundh* i Lund instämde häruti:

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 3—5

Biföllos.

Vid föredragning slutligen af *punkten 6* begärdes ordet af

Herr *Johansson* i Noraskog, hvilken i en vid utlåtandet fogad reservation framställt förslag till ändrade bestämmelser rörande val af revisorer för Riksdagens afdelningskontor och nu anförde:

Herr talman! Min mening är naturligtvis icke att yrka annat än bifall till den föredragna punkten. Men jag har velat begagna tillfället att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på den reservation, som jag tillåtit mig att bifoga utskottets betänkande. Den finnes på sidan 16 och handlar om § 63 mom. 1 i bankoreglementet, der jag, och i början till och med utskottet sjelft, ansett, att man borde införa ett förändradt stadgande angående det sätt, hvarpå Riksdagen skall välja revisorer för afdelningskontoren inom orterna. Då jag såsom enskild medlem af utskottet icke har motionsrätt, och jag följaktligen icke kan framställa något yrkande på bifall till ifrågavarande förslag, så har jag med detta mitt yttrande endast velat fästa uppmärksamheten på att ett sådant förslag blifvit framställt. Och jag hoppas och tror, att, då det nu blifvit framlagdt till påseende, vid en kommande riksdag någon skall finnas hugad att i god tid upptaga detta förslag, så att icke med afseende på dessa revisorsval det anmärkta missförhållandet fortfarande må ega rum. Dessa missförhållanden ökas för öfrigt i samma mån, som afdelningskontorens antal ökas, och då vi redan nästa år hafva 15 kontor, hvilka snart nog torde ökas till några och 20 stycken, tror jag, att tiden är inne att söka vidtaga en ändring i det i reservationen angifna syftet. Det är endast detta, jag velat få till kammarens protokoll antecknad.

Vidare yttrades ej. Punkten biföllos.

§ 9.

Likaledes biföllos bankoutskottets härefter föredragna memorial, n:o 15, med förslag till instruktion för nästa Riksdags bankoutskott.

§ 10.

Till behandling förelåg vidare konstitutionsutskottets memorial, n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af utskottets utlåtande, n:o 10, i anledning af väckta motioner dels om bestämmande af en gemensam dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, dels ock om vissa ändringar i riksdagsordningens bestämmelser i fråga om val till Andra Kammaren.

I punkten 2 af utlåtandet n:o 10 hade utskottet, bland annat, framlagt förslag att införa bestämmelse om fastställande af formulär för valprotokoll vid val af riksdagsman till Andra Kammaren och i sådant afseende föreslagit dels att till mom. 3) af § 16 riksdagsordningen måtte fogas ett tillägg, så lydande: »Dessa protokoll böra affattas i enlighet med formulär, som af konungen fastställas», och dels att sista stycket af § 18 riksdagsordningen måtte erhålla följande ändrade lydelse: »Der elektorsval — — — valprotokollet, hvilket affattas i enlighet med formulär, som af Konungen fastställles.»

Denna utskottets hemställan hade af Första Kammaren bifallits oförändrad, under det att Andra Kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring, att dels tillägget till § 16 mom. 3 skulle erhålla följande lydelse: »Formulär till ledning vid dessa protokolls affattande utfärdas af Konungen», dels ock att tillägget till § 18 skulle sålunda affattas: »Formulär till ledning vid detta protokolls affattande utfärdas af Konungen».

Under punkten 1 i föreliggande memorial hemställde nu utskottet:

att kamrarne, hvar för sig med frånträdande af sitt vid punkten 2:o) af utskottets betänkande n:o 10 fattade beslut, ville antaga att hvilatill vidare grundlagsenlig behandling af utskottet uppgjordt nytt förslag till ändrad lydelse af §§ 16 och 18 riksdagsordningen, enligt hvilket de ifrågasatta tilläggen till mom. 3 af den förre, och sista stycket af den senare af nämnda två §§ skulle erhålla följande lydelse:

det förre:

»Vid dessa protokolls affattande böra till ledning tjena formulär, som af Konungen fastställas.

och det senare:

»Vid detta protokolls affattande bör till ledning tjena formulär, som af Konungen fastställles.»

I fråga härom anförde:

Herr A. Hedin: Nej, herr talman, jag kan icke tro, att kammaren kommer att bifalla utskottets hemställan. Vill man drifva gäck med

Sveriges grundlag och med grundlagstiftning, vill man öka och förvärra det valtrassel, som under nuvarande förhållanden kan ega rum, ja, då bör man antaga detta förslag, men visserligen icke eljest. Är det passande, är det, jag vågar säga, anständigt att redigera grundlag på det sätt, att man, i stället för att meddela föreskrifter, som skola lydask, der sätter in anvisningar, om hvilka man på förhand förkunnar, att de böra »tjena till ledning», nemligen för dem, hvilka behaga taga ledning af dem, men icke för andra, som finna dem öfverflödiga eller olämpliga eller något sådant?

Det är alldeles gifvet, att, om man säger, att denna föreskrift står i grundlagen för att tjena till »ledning» för valförrättaren, men icke till något vidare, icke står der för att ovilkorligen lydask, så kommer den ena valförrättaren att taga denna anvisning till ledning i hvad han finner lämpligt och nyttigt, en annan tager den till ledning i några andra hänseenden, och dermed har man öppnat en hittills icke befintlig, rikt flödande källa till öfverklagande af val genom alla instanser, en källa till ytterligare valtrassel utöfver det, hvartill grundlagen i sin nuvarande affattning kan gifva anledning. Nu hafva vi dock fått en något så när stadgad praxis, enligt hvilken domstolarne afgöra klagomålen. Är det passande, att i grundlagen meddelas ett råd i stället för en föreskrift? Det är i hög grad ovärdigt att vilja införa något sådant stadgande i svenska riksdagsordningen.

För öfrigt, om man anser, att det är nödigt att få in några bestämmelser i den rigtning, hvarom man här talar, så är det god tid att under följande två riksdagar tänka ut något, som är mindre oförnuftigt än det, som förekommer i detta utskottsmemorial, hvilket sannerligen förtjenar sitt namn i dubbel bemärkelse, icke endast i den mening, att det är ett memorial från konstitutionsutskottet, utan också ett utskottsmemorial i samma mening, som man talar om utskottscigarrer, utskottsporslin och dylikt. Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Höjer förenade sig med herr Hedin.

Herr Ljungman yttrade: Det är märkvärdigt, att icke herr Hedin kommit med denna anmärkning, då kammaren sist fattade sitt beslut, ty då hade den möjligen kunnat vara på sin plats, men alldeles icke nu. Då fattade kammaren ett beslut, gående ut derpå, att formulär endast skulle finnas, men att valförrättaren icke skulle vara pliktig att taga detsamma till ledning, utan stode det honom fritt att göra det eller icke. Nu deremot är han ålagd att ställa sig det till efterrättelse, utan att dock ett valprotokoll, som icke slafviskt följer formulärets ordalydelse, därför nödvändigt behöfver förkastas. Det är nemligen en svår sak att uppgöra ett formulär, som passar för alla möjliga tillfällen, och det kan faktiskt inträffa förhållanden, som göra det omöjligt att följa formuläret fullt ordagrant i alla delar. Det har t. ex. vid denna riksdag inträffat, att det i riksdagsordningen in-

förda formuläret till riksdagsmannafullmagt icke kunnat bokstafligen följas af valförrättaren, utan att han var nödsakad att göra afvikelser från detsamma, på den grund, att det fall, som inträffade, icke var af grundlagsstiftaren förutsedt. Det är därför, försigtigheten bjuder, att man affattar bestämmelsen, såsom här skett. Det står, att »de böra till ledning tjena», det vill säga att valförrättaren skall använda dem till ledning. Enligt hvad kammaren förra gången beslöt, heter det: »formulär till ledning vid dessa protokolls affattande utfärdas af Konungen». Det synes mig, som om kammaren mycket väl kan antaga utskottets sammanjemkningsförslag, som ligger midt emellan båda kamrarnes beslut och synes motsvara hvad man gerna kan önska. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Johnsson* i Bollnäs och *Lindblad*.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Enligt de gjorda yrkandena gat herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad konstitutionsutskottet hemställt i första punkten af förevarande memorial n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen visade 98 ja och 62 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkten 2.

Bifölls jemväl.

§ 11.

Slutligen föredrogs och bifölls statsutskottets memorial n:o 89, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

§ 12.

Anmäldes och godkändes följande inkomna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från statsutskottet:

n:o 78, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

n:o 79, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

n:o 101, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förbättrad pension åt två från marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade fanjunkare;

n:o 102, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning för naturaportion till underofficerare och vederlikar vid armén;

n:o 103, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från förra regementschefsbostället Tegnaholm, 1 $\frac{1}{2}$ mantal, i Tegnaby socken och Konga härad af Kronobergs län till utvidgning af skolhusplan;

n:o 104, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående byte af mark mellan kronan och Vesterviks stad;

n:o 105, i anledning af tre särskilda framställningar af Kongl. Maj:t om efterskänkande af kronans rätt till vissa danaarf;

n:o 106, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Frødesfors fabriksaktiebolag af ett område af förra härads-höfdingebostället ett mantal Karsahult n:o 1 i Kronobergs län;

n:o 107, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående med Ryssland afslutad konvention om samfäldt brukande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torneå elf;

n:o 108, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Hvetlanda bysamhälle af viss del utaf förra härads-höfdingebostället ett mantal Hvetlanda Thomas- och Kullagården n:is 4 och 6 i Jönköpings län;

n:o 109, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Vexjö stad af mark hörande till förra landshöfdingebostället Kronobergs kungsgård n:o 1 om tre mantal i Kronobergs län;

n:o 110, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godkännande af ett med Malmö stad ingånget aftal m. m.;

n:o 111, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rätt för Kongl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark disponera köpeskillingarne för vissa kronoegendomar; och

från *bevillningsutskottet*:

n:o 116, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften; och

n:o 117, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande deklaration med Frankrike angående ordnande af de Förenade Rikenas traktatförhållanden med regentskapet Tunis; samt

från *Riksdagens kansli*:

n:o 113, angående afskaffande af lärareprof inför domkapitlen.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 45 b), i anledning af Kongl. Maj:ts remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, och

bevillningsutskottets memorial n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2:o i bevillningsutskottets betänkande n:o 25, angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,³⁸ e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Måndagen den 17 maj.

Kl. 7,30 e. m.

Vid detta sammanträde leddes kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Anmälles och godkändes:

dels statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 115, till Konungen, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor;

dels ock Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 50, angående antagna hvilande grundlagsändringsförslag; samt

n:o 51, angående förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 7,35 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 18 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets memorial n:o 45 b, i anledning af Kongl. Maj:ts remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar.

§ 3.

Föredrogs vidare och lades jemväl till handlingarne bevillningsutskottets memorial n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2:o) i bevillningsutskottets betänkande n:o 25, angående sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

§ 4.

Slutligen föredrogs och bifölls statsutskottets memorial n:o 90, angående statsregleringen för år 1898.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets memorial:

n:o 91, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret,

n:o 92, angående den nya riksstaten, och

n:o 93, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret, samt

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 31, i anledning af väckt motion med förslag, att de i nu gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst stadgade afgifts- och procentbelopp måtte af Riksdagen för år 1898 fastställas för att för följande års statsreglering tagas i anspråk, och

n:o 32, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,24 f. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 18 maj.

Kl. 7,30 e. m.

Vid detta sammanträde leddes kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Upplästes och lades till handlingarne följande till kammaren inkomna utslag:

Kongl. Maj:ts utslag på de besvär handlanden A. Hansson i Tomelilla i underdånighet anført öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Kristianstads län utslag den 27 mars 1897 i anledning af förd klagan öfver förrättadt val af ledamot i Riksdagens Andra Kammare för Ingelstads och Jerrestads härads valkrets för återstående tiden af innevarande valperiod; uti hvilket mål af handlingarna inhemtas:

att vid ifrågavarande val, som med begagnande af det omedelbara valsättet den 23 februari 1897 förrättats inför vederbörande kommunalstämmors ordförande och den 1 derpåföljande mars afslutats medelst rösternas sammanräkning inför domhafvanden, nämndemannen Esbjörn Persson i Borrby erhållit femhundra-tjugufyra röster samt kommunalnämndsordföranden Per Henrixon i Hammenhög femhundra-två röster; hvarjemte ett mindre antal röster tillfallit andra personer; i följd hvaraf Esbjörn Persson förklarats vald till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för valkretsens för tiden till den 1 januari 1900;

att klaganden hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverklagat valet och i sådant afseende anført, att, ehuru valet af domhafvanden blifvit utsatt att inom valkretsens samtliga socknar ega rum förenämnde den 23 februari mellan klockan elfva förmiddagen och klockan ett eftermiddagen, valförrättningen afslutats i Tryde socken femton minuter efter klockan tolf och i Tranås socken klockan tolf på dagen; att i följd häraf de valmän, som af en eller annan anledning varit hindrade att före nämnda tider infinna sig i vallokalerna, ej blifvit satta i tillfälle att få utöfva sin rösträtt; samt att anledning vore att

antaga, att, derest ej i nämnda socknar valförrättningen afslutats före den af domhafvanden bestämda tiden, valet kommit att utfalla till förmån för Henrixon; i anseende hvartill klaganden yrkat, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande måtte, med undanrödjande af valförrättningen, förordna om nytt val;

samt att, sedan förklaringar öfver klagandens besvär afgifvits af ordföranden i Tryde sockens kommunalstämma Mårten Mårtensson i Tomelilla och ordföranden i Tranås sockens kommunalstämma Carl Olsson i Tranås, Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom öfverklagade utslaget sig utlåtitt, att, ehuru, utan hänsyn dertill att domhafvanden i den om ifrågavarande riksdagsmannaval utfärdade kungörelse bestämt, att valet i de särskilda kommunerna skulle ega rum den 23 februari 1897 emellan klockan elfva och klockan ett på dagen, hvilket måste förstås sålunda, att de valberättigade egt att under hela nämnda tid till vederbörande valförrättare aflemna sina röster, valförrättningarne i Tryde och Tranås socknar blifvit afslutade redan före klockan ett och således med afseende å desamma oriktigt förfarits; likväl och då berörda förfarande, vid det förhållande att icke styrkt blifvit, att någon valberättigad derigenom beröfvats tillfälle att i valet delta, icke kunde anses hafva inverkat på valets utgång, funne Kongl. Maj:ts befallningshafvande besvären icke föranleda ändring i öfverklagade valet;

deruti klaganden i underdånighet yrkat ändring; med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 11 maj 1897.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag kan verka ändring. Det vederbörande till underdånig efterrättelse lärer.

Under Kongl. Maj:ts Sekret.

Gustaf de Maré.

§ 2.

Anmälades och godkändes följande inkomna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från statsutskottet:

n:o 74, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret;

n:o 114, angående lönereglering för personalen vid statens jernvägar;

n:o 120, angående jernvägsanläggningar för statens räkning; och

n:o 121, angående anslag till verkställande af undersökning för anläggning af statsbana från Gellivare till norska gränsen.

från bevillningsutskottet:

N:o 118, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge; samt

från bankoutskottet:

n:o 124, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; äfvensom

bankoutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 125, till fullmäktige i riksbanken, med öfverlemnande af bankoreglementet.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl, 7,40 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 19 maj.

Kl. 2,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande maj.

§ 2.

Herr talmannen lät uppläsa följande honom tillställda stämningsansökning:

Afskrift.

Till Stockholms Rådstufvurätt!

Anhålles om stämning å Riksdagen med påstående att, då jag förskotterat öfver tjugu tusen kronor och därför icke erhållit någon afbetalning, Riksdagen måtte, sedan räntan för hvarje år lagts till kapitalet, åläggas att gälda det sålunda uträknade beloppet.

Stockholm den 15 maj 1897.

Joh. Adolf Thurgren.

Vidimeras:

*Gust. Sjöström.**C. H. Fredlund.*

varande å ansökningen tecknad följande resolution:

Riksdagen stämmas i anledning af denna ansökning, att, vid laga påföljd, härstädes sig infinna tisdagen den 1 juni 1897 kl. ett på dagen, Stockholms rådstufvu rätts 3:dje afdelning, Götgatan n:o 1, den 17 maj 1897.

Lösen m. st. papp. 2 kr.

På Rättens vägnar:

Rich. Öhnell.

Ordet lemnades härefter till

Herr vice talmannen Danielson, som yttrade: Herr talman! Mine herrar! Med anledning af den upplästa handlingen och i anseende till den knappa tid, som återstår för Riksdagens sammanvaro, ber jag att få föreslå, att kammaren måtte besluta uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att sjelfve eller genom ombud vid vederbörlig domstol å Riksdagens vägnar utföra och fullfölja den svarandetalan, som af ifrågavarande stämning föranledes.

Den af herr vice talmannen sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

§ 3.

Föredrogos, hvar efter annat, och biföllos statsutskottets nedannämnda memorial:

n:o 91, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 92, angående den nya riksstaten, och

n:o 93, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret.

§ 4.

Likaledes biföllos bevilningsutskottets härefter hvar för sig föredragna betänkan:

n:o 31, i anledning af väckt motion med förslag, att de i nu gällande förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst stadgade afgifts- och procentbelopp måtte af Riksdagen för år 1898 fastställas för att för följande års statsreglering tagas i anspråk, och

n:o 32, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevilningssummans utgörande.

§ 5.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 52, angående med Ryssland afslutad konvention om samfäldt brukande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torneå elf;

n:o 53, angående kreditivsummorna;

n:o 54, rörande vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften;

n:o 55, rörande deklaration med Frankrike angående ordnande af de förenade rikenas traktatförhållanden med regentskapet Tunis;

n:o 56, angående ändrad lydelse af 3 § 13 mom. tryckfrihetsförordningen;

n:o 57, angående åtskilliga på grund af § 89 regeringsformen väckta frågor;

n:o 58, angående ändrad lydelse af §§ 16, 18 och 25 riksdagsordningen;

n:o 59, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

n:o 60, angående beräkningen af riksgäldskontorets utgifter och inkomster, samt

n:o 61, angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

§ 6.

Justerades protokolsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl 2,57 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 19 maj.

Kl. 7,30 e. m.

Herr vice talmannen ledde under detta sammanträde kammarens förhandlingar.

§ 1.

Anmälades och godkändes följande inkomna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från *statsutskottet*:

n:o 119, angående beräkningen af statsverkets inkomster;

n:o 122, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret;

n:o 123, med ny riksstat;

n:o 126, angående afsättning till arbetareförsäkringsfonden; samt

n:o 127, angående statsregleringen för år 1898 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp; samt

från *bevillningsutskottet*:

n:o 128, angående allmänna bevillningen; äfvensom

Riksdagens kanslis förslag:

dels till Riksdagens skrivelse, n:o 129, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående uppdrag att å Riksdagens vägnar utföra talan i en rättegång;

dels ock till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 62, angående statsregleringen;

n:o 63, angående disposition af besparingarne å hufvudtitlarne;

n:o 64, angående låneunderstöd åt Uddevalla—Venersborg—Herrljunga jernvägsaktiebolag;

n:o 65, angående utbetalning af anslag till riksdags- och revisionskostnader, samt

n:o 66, angående allmänna bevillningen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 7,45 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Torsdagen den 20 maj.

Kl. 10,30 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 13 dennes förda protokoll.

§ 2.

Anmälles och godkändes Riksdagens kanslis förslag till § i riksdagsbeslutet, n:o 67, i afseende på statsregleringen och rörande de med statsverket gemenskap egande ämnen.

§ 3.

Ordet lemnades derefter till

Herr vice talmannen Danielson, som yttrade: Jag vågar hemställa, att, på sätt som förut varit vanligt, kammaren ville besluta att åt representanterna för Stockholms stad, äfvensom de öfriga ledamöter af kammaren, hvilka möjligen äro då qvarvarande här i staden, lemna i uppdrag att justera de kammarens protokoll, som kunna vara ojusterade när riksdagen afslutas.

Denna hemställan bifölles.

§ 4.

Kammarens ledamöter, som af Kongl. Maj:t blifvit kallade att denna dag efter bevistad gudstjänst infinna sig å rikssalen, der riksdagen komme att afslutas, afgingo nu till Storkyrkan för att åhöra riksdagspredikan. Efter gudstjänstens slut begåfvo sig kammarens ledamöter till rikssalen.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläste der Kongl. Maj:ts förordnande för hans excellens herr statsministern att å Kongl. Maj:ts vägnar afsluta riksdagen.

Sedan härefter kamrarnes undersåtliga vördnad och välönskningar blifvit af herrar talmän inför konungatronen framförda, samt herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst riksdagsbeslutet, förklarade hans excellens herr statsministern riksdagen vara afslutad.

Efter det herr talmannen och kammarens ledamöter återkommit till kammarens samlingsrum, tog herr talmannen afsked af kammarens ledamöter med följande ord: Mine herrar! Oaktadt ett ganska tråget och ansträngande arbete, har det erfordrats nära en vecka utöfver den lagligen tillmätta tiden för att hinna slutbehandla alla de ärenden, som varit framlagda till Riksdagens behandling. Häraf torde med all önskelig klarhet framgå nödvändigheten af att aldrig — som det heter — tappa tagen, utan med ihärdighet och kraft söka pådrifva arbetets fortgång. Kammaren har därför i min tanke handlat välbetänkt, då den afvisat de försök, som vid denna riksdag gjorts att inkräkta på talmannens af ålder häfdvunna och oqvalda rätt att bestämma öfver arbetets ordnande i denna rigtning.

När ni nu, mine herrar, för att hemta hvila och vederqvickelse, återvända till den egna hörden, är min innerliga önskan den, att välsignelse och framgång måtte följa eder i edra dagliga värf, och att ni i så obrutna led som möjligt må åter samlas till nästkommande års Riksdag.

Jag anhåller att få vara i eder välvilliga hågkomst fortfarande innesluten.

Härpå svarade herr *Johansson* i Noraskog: Då Riksdagens förhandlingar för denna gång nu äro afslutade, må det i afskedets stund tillåtas mig att å de närvarandes vägnar till Eder, herr grefve och landshöfding, uttrycka vår synnerliga aktning, tillgifvenhet och vördnad samt att tillönska Eder allt godt under den kommande tiden.

Vi anhålla ock till sist att städse få vara inneslutna i Eder be-nägna och välvilliga hågkomst.

Herr talmannen och kammarens ledamöter utbytte härefter afskedshelsningar och åtskildes.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Fredagen den 28 maj.

Kl. 2,30 e. m.

Sedan Andra Kammaren genom beslut den 20 innevarande månad åt representanterna för stockholms stad samt dem af kammarens öfrige ledamöter, som efter riksdagens afslutande befunno sig qvar i hufvudstaden, uppdragit justeringen af de kammarens protokoll, hvilka vid riksdagens afslutande återstode ojusterade, hade tillkännagifvande om att nämnda justering komme att denna dag kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m. försiggå i kammarens kanslilokal blifvit i hufvudstadens vederbörliga tidningar infördt; och då ärendet nu företogs, tillstädeskommo följande kammarens ledamöter.

Herrar A. Hedin, J. H. G. Fredholm, E. Hammarlund, E. O. V. Wavrinsky, F. Berg, John Olsson, O. Ch. Lovén, greve H. E. G. Hamilton, J. Byström, Hj. Branting, A. W. Nilson i Lidköping, G. Elowson och J. Johansson i Noraskog.

Protokollen för den 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20 maj upplästes och blefvo af tillstädesvarande herrar ledamöter godkända, hvarefter sammanträdet upplöstes.

In fidem

E. Nathorst Böös.